



MINISTERSTVO VNITRA  
ČESKÉ REPUBLIKY



Národní kontaktní místo Evropské migrační sítě v České republice

Studie EMN

**Dočasná a cirkulární migrace:  
empirické poznatky, aktuální  
nastavení politik a praxe a budoucí  
perspektivy v členských státech EU  
Česká republika**

2010

*Studie financována Evropskou komisí a Ministerstvem vnitra České republiky*

## OBSAH

<b>Shrnutí.....</b>	<b>1</b>
<b>1 ÚVOD: ÚČEL STUDIE A POUŽITÁ METODOLOGIE .....</b>	<b>3</b>
1.1 Metodologie .....	4
1.2 Definice .....	5
<b>2 POJETÍ DOČASNÉ A CIRKULÁRNÍ MIGRACE V ČR .....</b>	<b>8</b>
2.1 Národní strategie, politiky a programy .....	8
2.1.1 <i>Vládní politika a vize.....</i>	<i>8</i>
2.1.2 <i>Specifické programy podpory cirkulární a dočasné migrace .....</i>	<i>9</i>
2.1.3 <i>Návratová dimenze politik a programů na podporu cirkulární a dočasné migrace .....</i>	<i>11</i>
2.1.4 <i>Evaluace programů podpory cirkulární/dočasné migrace .....</i>	<i>12</i>
2.1.5 <i>Přístup dalších aktérů včetně veřejnosti k cirkulární/dočasné migraci.....</i>	<i>15</i>
2.2 Právní rámec, podmínky, kritéria a praxe .....	18
2.2.1 <i>Právní rámec, strategické a implementační dokumenty.....</i>	<i>18</i>
2.2.2 <i>Podmínky a kritéria vstupu do programů .....</i>	<i>22</i>
2.2.3 <i>Realizace politik v praxi a kontrola .....</i>	<i>27</i>
2.3 Spolupráce s třetími státy .....	28
2.4 Další aspekty .....	30
<b>3 STATISTIKY DOČASNÉ A CIRKULÁRNÍ MIGRACE.....</b>	<b>31</b>
<b>4 ZÁVĚRY .....</b>	<b>38</b>
<b>PŘÍLOHA .....</b>	<b>i</b>
Použitá literatura a další zdroje .....	i

## **SEZNAM ZKRATEK**

ČR	Česká republika
EMN	Evropská migrační síť (European Migration Network)
EU	Evropská unie
MPO ČR	Ministerstvo průmyslu a obchodu
MPSV ČR	Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR
MŠMT ČR	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR
MV ČR	Ministerstvo vnitra ČR
MZV ČR	Ministerstvo zahraničních věcí ČR
NNO	nestátní neziskové organizace
OAMP	odbor azylové a migrační politiky
Sb.	Sbírka zákonů
Sb. m. s.	Sbírka mezinárodních smluv
ZRS	Zahraniční rozvojová spolupráce

## **Shrnutí**

Studie „*Dočasná a cirkulární migrace: empirické poznatky, aktuální nastavení politik a praxe a budoucí perspektivy v členských státech EU. Česká republika.*“ analyzuje fenomén dočasné pracovní migrace a migrace cirkulární (opakované) občanů třetích států. Studie se zaměřuje především na jednotlivé druhy těchto dvou typů migrace, jejich definice, konceptualizaci, popis fungování programů na podporu těchto forem migrace v České republice, a to včetně kritérií pro vstup do těchto programů. Zabývá se i politikami, legislativním a institucionálním rámcem uplatňovanými v této souvislosti.

Cílem této studie je také analyzovat v současnosti dostupná statistická data a empirické poznatky o dočasné a cirkulární migraci. V této souvislosti se studie také snaží stanovit, zda se dočasná a/nebo cirkulární migrace stávají v poslední době častějšími oproti ostatním formám migrace, jako je například trvalé usazení.

Studie se zabývá popisem situace a vývoje v letech 2004-2009 a v souladu s cíli EMN je zaměřena na migranty z třetích států. Studie byla zpracována ve struktuře stanovené zadáním pro tuto studii ze strany EMN (MIGRAPOL EMN Doc 192).

První kapitola studie popisuje metodologii použitou pro zpracování studie – v souladu s cíli EMN se nejedná o primární výzkum, ale analýzu dostupných materiálů a statistik. V této kapitole jsou také definovány jednotlivé odborné termíny a kategorie použité ve studii. Pojmy cirkulární či dočasné migrace česká migrační politika v referenčním období vůbec neznala – využito tak pro účely této studie bylo definic slovníčku EMN a terminologie Komise.

V druhé kapitole je obsažen popis národního přístupu, politik, právního rámce, konkrétních postupů a praxe ve vztahu k cirkulární a dočasné migraci. Jak oblast cirkulární tak dočasné migrace není prozatím v ČR legislativně řešena či explicitně podporována v rámci migrační politiky. Neexistují žádné samostatné programy na jejich podporu. Lze nicméně vysledovat podporu dočasné migrace u třech skupin cizinců. Jednak je to u *zahraničních studentů studujících v ČR v rámci zahraniční rozvojové spolupráce (tzv. vládní stipendisté)*, dále v rámci od roku 2009 realizovaného *systému zelených karet* pro pracovníky na pracovních místech bez požadavku na kvalifikaci a také prostřednictvím *dohod o specifických programech dočasných pracovních pobytů mládeže*, které má ČR uzavřeny s Kanadou a Novým Zélandem. Tyto dohody jsou nicméně ze strany cizinců využívány spíše sporadicky. Současně byla identifikována nová explicitní snaha vlády o podporu cirkulární

a dočasné migrace – usnesení vlády z května roku 2010 zabývající se aktuálními problémy a vývojem v oblasti migrace stanovilo jako zásadní úkol zpracovat do konce roku 2010 *návrh nového systému ekonomické migrace*. Toto usnesení poprvé zmiňuje pojmy cirkulární a dočasná migrace. Stanovené principy systému kladou mimo jiné důraz na důsledné řízení ekonomické migrace s ohledem na potřeby české ekonomiky a to v souladu s integračními možnostmi české společnosti. U pracovní migrace mají být preferovány možnosti cirkulární migrace před trvalým přesídlením a specificky migrace nízkokvalifikovaných migrantů by měla být primárně založena na principu dočasné migrace.

Kapitola se také dle osnovy má zabývat popisem spolupráce ČR s třetími zeměmi v oblasti podpory cirkulární a dočasné migrace. Zde ČR nemá žádné specifické programy – spolupráce probíhá standardně prostřednictvím zastupitelských úřadů.

Třetí kapitola poskytuje statistická data o cirkulární a dočasné migraci. Tato data jsou nicméně vzhledem k praktické neexistenci programů na podporu cirkulární migrace a pouze marginální podpoře migrace dočasné, značně omezená. K dispozici pro ČR nejsou ani údaje o migraci, která má – bez ohledu na existenci specifických programů na její podporu – cirkulární či dočasný charakter.

Poslední čtvrtá kapitola obsahuje hlavní zjištění a závěry této studie – jedná se především o shrnutí, že v ČR žádné specifické programy pro cirkulární migraci nejsou realizovány, statistická data k cirkulárnímu/dočasnému charakteru migrace nejsou dostupná (jedinou výjimkou jsou expertní odhady v rámci systému podpory pro vládní stipendisty). Na základě tohoto programu je jako doporučení uváděna důležitost vhodného nastavení programů cirkulární/dočasné migrace tak, aby byla v maximální míře zajištěna cirkularita/dočasnost pobytu migrantů a nedocházelo k transformaci této formy migrace do trvalé formy, jak se tomu děje právě například u českého programu vládních stipendijních míst v rámci zahraniční rozvojové spolupráce.

## **1 ÚVOD: ÚČEL STUDIE A POUŽITÁ METODOLOGIE**

Studie „*Dočasná a cirkulární migrace: empirické poznatky, aktuální nastavení politik a praxe a budoucí perspektivy v členských státech EU. Česká republika.*“ si klade za cíl porozumět povaze dočasné pracovní migrace a migrace cirkulární (opakované) občanů třetích států.

Studie se zaměřuje především na jednotlivé druhy těchto dvou typů migrace, jejich definice, konceptualizaci, analýzu nastavení podmínek a kritérií pro jejich realizaci v členských státech. Jako jednotlivé druhy těchto dvou typů migrace rozlišuje studie například: občany třetích států dočasně migrující do EU za účelem krátkodobého zaměstnání, dále sezónní práci, studium či výzkum, anebo také migranty trvale pobývajících v EU, kteří se dočasně odstěhovali do země svého původu. Mezi kritéria a podmínky dočasné a cirkulární migrace řadí studie kupříkladu podmínky vstupu, dostupnost a nastavení pracovních a pobytových povolení.

Dalším cílem této studie je analyzovat v současnosti dostupná statistická data a empirické poznatky o fenoménu dočasné/cirkulární migrace a vytvořit jejich přehled. V této souvislosti by studie také měla zvážit možné formy přístupu k měření/odhadům skutečnosti, zda se v poslední době migrace stává více dočasnou a/nebo zda je ve větší míře cirkulární. Studie by také v neposlední řadě měla s ohledem na problematiku dočasné/cirkulární migrace analyzovat preference v politikách uplatňovaných v této oblasti, konceptualizaci dočasné/cirkulární migrace ze strany politických aktérů, výzkumníků a dalších významných aktérů jako například sdružení imigrantů či rozvojových agentur. Zabývat by se měla i možnostmi nastavení politik v této oblasti, a to jak na EU, tak na národní úrovni.

Studie se také snaží reagovat na požadavky Rady vznesené prostřednictvím Závěrů Rady a v rámci Stockholmského programu týkající se dalšího zkoumání a rozvoje cirkulární migrace jako součásti migrační politiky EU.

Studie se zabývá popisem situace a vývoje v letech 2004 - 2009 a v souladu s cíli EMN se zaměřuje na migranty z třetích států. Informace obsažené ve studii jsou poskytovány ve struktuře stanovené zadáním pro tuto studii ze strany EMN (MIGRAPOL EMN Doc 192). Studii dle této osnovy současně zpracovávají národní kontaktní místa EMN v jednotlivých členských státech účastnících se na studii.

Záměrem studie je napomoci ke zvýšení informovanosti především tvůrců politik a analytiků, a to jak na národní, tak EU úrovni. Studie by měla přinést poznatky také o tom,

jak jsou pojmy cirkulární a dočasné migrace v jednotlivých členských státech chápány a poskytnout přehled národních politik a praxe v jednotlivých členských státech jednotnou optikou.

Konkrétně v rámci ČR by tato studie mohla poskytnout cenné informace o tomto aktuálním fenoménu všem osobám a institucím, které se s koncepty a reálným fungováním cirkulární a dočasné migrace chtějí seznámit. Studie bude zejména užitečná pro širší odbornou veřejnost zahrnující odborné pracovníky organizací a úřadů působících v oblasti migrace - tj. zejména tvůrcům politik na úrovni středního a nižšího managementu ministerstev, pracovníkům nestátních neziskových organizací (NNO), studentům, akademikům apod. Přínosná by mohla být i pro subjekty působící na trhu práce (zaměstnavatele, pracovní agentury, odbory) či laickou veřejnost.

Předpokládá se, že této studii se zúčastní všechna národní kontaktní místa EMN. Po zpracování a předložení všech jednotlivých národních studií bude vytvořena souborná zpráva, jejímž účelem je shrnout získané poznatky a přiměřeně a přesně reflektovat klíčová zjištění národních studií například prostřednictvím srovnání či zdůraznění odlišností, a dále také upozornit na nejdůležitější aspekty těchto závěrů ve vztahu k aktuálnímu vývoji v této oblasti v rámci EU.

## **1.1 Metodologie**

Studie byla zpracována využitím metody analýzy dostupných zpráv týkajících se cirkulární a dočasné migrace, dále právních norem z oblasti migrace a zahraniční rozvojové spolupráce, mezistátních a mezivládních dohod, statistik, tisku a některých dalších dokumentů. Primární výzkum není účelem EMN. Vzhledem k faktu, že téma cirkulární a dočasné migrace není v ČR takřka vůbec konceptualizované a neexistují ani žádné programy přímé podpory těchto forem migrace, neexistuje ani dostatek odborné literatury k tomuto tématu. Těžiště zkoumání tak spočívalo především v analýze odborných zpráv a dokumentů zejména Ministerstva zahraničních věcí ČR (MZV ČR) týkajících se vládních stipendistů studujících v rámci zahraniční rozvojové spolupráce, dále materiálů informujících o systému zelených karet a jeho fungování pocházejících zejména z Ministerstva vnitra ČR (MV ČR) a informací Ministerstva práce a sociálních věcí ČR (MPSV ČR) a MZV ČR o Dohodách o dočasných pracovních pobytech mládeže.

Statistiky byly získány od Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR (MŠMT ČR), ředitelství služby cizinecké policie Policie ČR, a dále v rámci OAMP MV ČR.

Výše uvedené zdroje byly doplněny také odbornými pracemi výzkumných pracovníků působících v této oblasti (například odborný příspěvek Dušana Drbohlava do sborníku s tématem trvalé versus cirkulární migrace či disertační práce Michala Nekorjaka k tématu organizovaného zaměstnávání Ukrajinců v ČR) a částečně i pracovníků neziskového sektoru – jejich materiály byly využity zejména s ohledem na praktické fungování systému a jeho hodnocení a k popisu politických a odborných debat k tomuto tématu.

Co se týče problémů, které se vyskytly při psaní studie, lze obecně shrnout, že hlavním problémem byla neexistence programů/politik na podporu cirkulární migrace a omezené formy podpory migrace dočasné. Tyto koncepty doposud v české migrační politice nejsou známy. Byť v akademické sféře je s těmito koncepty pracováno častěji, nepatří stále ještě ani zde cirkulární či dočasná migrace mezi široce řešené téma. Situace se začíná pozvolna měnit až v průběhu roku 2010, kdy se pojmy cirkulární a dočasná migrace poprvé objevily ve vládním usnesení. S tímto problémem souvisí i další problematické místo této studie, a to nedostatek odborné literatury a statistik k tomuto tématu.

Studie může být zveřejněna v plném rozsahu, veškeré údaje a statistiky uvedené v této studii jsou veřejné a mohou být poskytnuty všem zájemcům.

## **1.2 Definice**

Pojmy *cirkulární* ani *dočasná* migrace nejsou v ČR konceptualizovány, právní řád je v souvislosti s migrací nezná a k dispozici tak není ani jejich obecná definice. Nelze ani říci, že by se tímto konceptem v širší míře zabývali v ČR pracovníci NNO či výzkumníci – situace se nicméně zejména během posledních několika let mění. Pojem cirkulární migrace tak zmiňuje například Nekorjak, který cirkulární pracovní migrací označuje „*strategii, kdy lidé dočasně vycestují do zahraniční s úmyslem vrátit se domů a cestu ještě (i vícekrát) zopakovat.*“ [Nekorjak 2009, str. 96].

Dále je tento pojem zmiňován i v příspěvku Dušana Drbohlava do sborníku k tématu *Stálá nebo cirkulární migrace?* [Drboholav, str. 54]. Ani on nicméně neposkytuje definici cirkulární migrace a z textu je patrné, že jeho pojetí cirkulární migrace je do určité míry odlišné od pojetí například v rámci EU - je to pojetí velmi široké – v této odborné stati hovoří o cirkulární migraci zejména v souvislosti s dojížděním za prací, a to především občanů ČR do Německa a Rakouska, což není předmětem této studie.

Z těchto - výše uvedených - důvodů byly pro účely této studie využity definice prezentované osnovou studie.



Pojmem **cirkulární migrace** tedy v rámci této studie a dle Slovníčku EMN čerpajícího v tomto případě z KOM 248 (2007)<sup>1</sup> rozumíme dvě hlavní formy cirkulární migrace podstatné v kontextu EU:

1) *Cirkulární migrace státních příslušníků třetích států usazených v EU*

Tento typ cirkulární migrace umožňuje osobám zapojení do činnosti v zemi původu (podnikatelská, profesní, dobrovolnická či jiná činnost), přičemž jejich hlavní pobyt zůstává na území členského státu. Tento typ tak zahrnuje například:

- podnikatele pracující v EU, kteří chtějí začít rozvíjet svoje aktivity také v zemi původu (či jiné třetí zemi); a
- doktory, profesory či jiné odborníky, kteří chtějí podpořit svoji zemi původu tím, že částečně vykonávají svoje povolání v těchto zemích.

2) *Cirkulární migrace osob usazených ve třetích státech*

Cirkulární migrace může vytvářet příležitost pro osoby pobývající ve třetích zemích, k dočasné migraci do EU za účelem práce, studia, odborného výcviku či kombinací těchto důvodů, a to za podmínky, že po uplynutí stanovené doby se tyto osoby vrátí do země původu a tam znovuobnoví svoje aktivity a usadí se. Cirkularita této migrace může být podporována tím, že migrantům je, poté co se navrátili, dána možnost ponechat si určitý zvýhodněný status pro mobilitu do a ze státu, ve kterém dříve pobývali. Takovéto zvýhodnění může mít například formu zjednodušeného postupu pro (opětovný) vstup do země.

Tento typ migrace zahrnuje široký okruh migrantů, jde například o tyto skupiny:

- Státní příslušníci třetích států, kteří chtějí dočasně pracovat v EU, např. sezónní pracovníci;
- Státní příslušníci třetích států, kteří v EU chtějí studovat či absolvovat odborný výcvik a poté se vrátit domů;
- Státní příslušníci třetích států, kteří chtějí po dokončení studia být zaměstnaní v EU (např. jako stážisté), aby tak před návratem domů získali profesní zkušenosti, které je obtížné získat u nich doma;
- Státní příslušníci třetích států, kteří chtějí realizovat v EU výzkumný projekt;
- Státní příslušníci třetích států, kteří se chtějí zúčastnit interkulturních výměn či dalších aktivit v oblasti kultury, angažovaného občanství, vzdělávání a aktivit pro mládež (např. semináře, výukové kurzy, různé události, studijní návštěvy);

---

<sup>1</sup> Sdělení Komise Radě Evropskému parlamentu, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů o cirkulační migraci a partnerstvích mobility mezi Evropskou unií a třetími zeměmi

- Státní příslušníci třetích států, kteří se chtějí zapojit do neplacené dobrovolnické služby, která plní cíle v obecném zájmu EU.

Pojmem **dočasná migrace** pro účely této studie v souladu se slovníčkem EMN rozumíme migraci za specifickým účelem a/nebo motivací, která je realizovaná s úmyslem vrátit se po určité době zpět domů či odejít do jiné země.

**Rozdíl mezi cirkulární a dočasnou migrací** spočívá v tom, že *cirkulární migraci* je možné chápat jako určitý pohyb směrem tam a zpět mezi EU a zemí původu, který je umožněn například prostřednictvím zjednodušených podmínek pro (opětovný) vstup pro tento typ migrantů, zatímco u *dočasné migrace* se spíše jedná o jednorázový pohyb a na něj navazující časově omezený pobyt v EU.

V rámci této studie nepovažujeme *dojíždění za prací* za cirkulární migraci, neboť při ní nedochází ke změně pobytu/bydliště.

Ve studii je dále používán termín *vládní stipendisté* – jedná se o ty studenty z rozvojových zemí, kteří v ČR studují prostřednictvím stipendií udělovaných vládou ČR v rámci zahraniční rozvojové spolupráce (termíny *vládní stipendisté* a *studenti v rámci zahraniční rozvojové spolupráce* jsou tedy shodné).

## **2 POJETÍ DOČASNÉ A CIRKULÁRNÍ MIGRACE V ČR**

### **2.1 Národní strategie, politiky a programy**

#### **2.1.1 Vládní politika a vize**

Vláda ČR ke konceptu cirkulární ani dočasné migrace nezaujala žádný postoj, tento koncept nebyl donedávna (v referenčním období) v ČR v rámci migrační politiky uplatňován a ani diskutován.

Neexistují tak ani žádné specifické programy na podporu **cirkulární migrace**. To nicméně neznamená, že k cirkulární migraci nedochází v rámci nastavení standardní migrační politiky – část migrace do ČR má cirkulární charakter, nicméně jedná se o spontánní pohyb, který není vládou ČR specificky podporován.

U **dočasné migrace** je situace mírně odlišná. Přestože specifické programy cílené přímo na podporu dočasné migrace v ČR nejsou vytvořeny, a v referenčním období ani nikdy uplatňovány nebyly, z nastavení migrační politiky lze odvozovat jistou podporu vlády vybraným formám jednorázové dočasné migrace. Jedná se zejména o vládní podporu studia cizinců z rozvojových států formou poskytování stipendií – u těchto studentů je předpokládáno, že se po ukončení studia vrátí do země původu (což se ovšem, jak ukázala tato studie, neděje). Dále jako určitá forma podpory dočasné migrace byl identifikován systém zelených karet, konkrétně podpora cizinců zaměstnaných v ČR na základě zelené karty typu C, a také podmínky vytvářené v rámci dohod o specifických programech dočasných pracovních pobytů mládeže.

Vláda nicméně od května 2010, kdy přijala usnesení k aktuální situaci a problémům v oblasti migrace, usiluje o **vytvoření nového systému ekonomické migrace**. Ten je v současné době vytvářen a je postaven i na principech – mimo jiné – podpory cirkulární a dočasné migrace. Nový systém by měl být navržen do konce roku 2010. Mezi jeho principy jsou navrženy tyto:

- *Při migraci za účelem ekonomických aktivit mají být preferovány možnosti **cirkulární migrace** před trvalým přesídlením.*
- *Migrace nízké kvalifikovaných migrantů by měla být primárně založena na principu **dočasné migrace** a se zajištěním vyšší úrovně asistence ze strany státu.*
- *Rozsah a struktura migrace za účelem ekonomických aktivit mají být flexibilně upravitelné, tak aby bylo možné reagovat rychle na měnící se ekonomickou realitu.*

Jako jediný konkrétní náznak možné formy podpory cirkulární migrace **v budoucnosti** bylo v rámci referenčního období 2004-2009 identifikováno vydávání potvrzení o účasti v projektu pro cizince, kteří využili možnosti návratu do země původu v rámci dočasných projektů dobrovolných návratů pro cizince, kteří ztratili v důsledku hospodářské krize zaměstnání.<sup>2</sup> Toto potvrzení by v budoucnu mohlo pozitivně ovlivnit jejich návrat do ČR.

#### Prevence brain-drain

S ohledem na prevenci tzv. odlivu mozků (brain-drain) je situace v ČR problematická co se týče vládních stipendistů – u zelené karty typu C tento problém není aktuální, neboť se jedná o nekvalifikované cizince. Vzhledem k hospodářské situaci v Kanadě a na Novém Zélandu ve srovnání s ČR, mizivému počtu občanů těchto zemí, kteří se účastní pracovních programů v rámci dohod a zřejmě tedy i relativně nízké atraktivitě ČR pro občany Kanady a Nového Zélandu, není problém brain-drain aktuální ani u tohoto typu podpory dočasné migrace.

Za jedno ze slabých míst systému poskytování vládních stipendií pro studenty z méně rozvinutých států v rámci zahraniční rozvojové spolupráce (ZRS) lze označit právě nastavení systému vzhledem k **zajištění motivace studentů vracet se do země původu**. Studenti často po ukončení studií zůstávají v ČR nebo se stěhují do jiných vyspělých zemí. Ojedinele existují také případy, kdy studenti poté, co přicestují na vízum za účelem studia do ČR (tj. do schengenského prostoru), se dle vyjádření expertů propadají do ilegality. Jejich další sledování tak není možné. Dle expertního odhadu tedy relativně velká část nenaplní účel svého studia, kterým je obohacení méně rozvinutých zemí o nabytý lidský kapitál. Dalším problematickým místem je, že i u těch studentů, kteří se navrátí do země původu, nemohou zastupitelské úřady ČR přesně sledovat, zda vykonávají zaměstnání, k jehož výkonu získali v ČR vzdělání. Statistiky osob, které se navrátily do země původu a využívají tam své vzdělání, nejsou v ČR k dispozici.

#### **2.1.2 Specifické programy podpory cirkulární a dočasné migrace**

Vláda ČR **neuplatňuje žádný program podpory cirkulární migrace**.

Jisté rysy **podpory dočasné migrace** lze spatřovat u nastavení politik u níže uvedených tří skupin cizinců:

---

<sup>2</sup> Podrobněji o těchto projektech viz studie EMN *Programy a strategie členských států EU podporující asistovaný návrat a reintegraci do třetích zemí, případně EMN Výroční zpráva o azylové a migrační politice v roce 2009*.

a. Vládní stipendisté

Vláda ČR v rámci programu ZRS poskytuje ročně stanovený počet stipendijních míst studentům z rozvojových zemí. V letech 2003 až 2007 bylo zřizováno 250 míst ročně pro občany z rozvojových a dalších potřebných zemí, v letech 2008-2010 je to pak 130 ročně pro občany z rozvojových zemí. Okruh zemí byl v rámci transformace ZRS zúžen – nyní se jedná o občany tzv. prioritních zemí – pro roky 2006-2010 bylo jako prioritní země schváleno celkem 8 zemí<sup>3</sup>, dále je ke stipendiím také umožněn přístup státním příslušníkům z některých dalších vybraných zemí zvolených v souladu s politickými zájmy ČR. Stipendia jsou poskytována ke studiu v bakalářském, magisterském a doktorském studijním programu na veřejných vysokých školách. Zájemci o studium předkládají žádosti o přiznání stipendia spolu s potřebnými doklady na zastupitelských úřadech ČR v zahraničí. Nezbytné je předložit doklad o ukončeném středoškolském/bakalářském/magisterském studiu. Zastupitelské úřady je pak předávají MZV ČR a MŠMT ČR. Vybraným studentům je poskytováno bezplatné studium, dále dostávají stipendium, ze kterého si hradí ubytování, stravování a další náklady. Studentům, kteří nehovoří česky, je před zahájením studia přiznáno na jeden rok další stipendium ke studiu v přípravném ročníku na Ústavu jazykové a odborné přípravy University Karlovy.

b. Dohody o specifických programech dočasných pracovních pobytů mládeže

ČR na základě dohod s Novým Zélandem (od roku 2005) a Kanadou (od roku 2007) realizuje dva programy, v rámci kterých mládež zúčastněných zemí může za zvýhodněných podmínek pobývat a být zaměstnaná po vymezenou dobu v ČR, resp. na Novém Zélandu/ v Kanadě. Jedná se o maximálně roční pobyty. Dohody jsou koncipované formálně jako oboustranně vyvážené, nicméně již při jejich uzavírání bylo předpokládáno, že reálně bude jejich režimu využívat výrazně vyšší počet občanů ČR na Novém Zélandu, resp. v Kanadě, než občanů těchto států v ČR.

c. Zelená karta typu C

Fungování systému a jeho zhodnocení je podrobně popsáno ve studii EMN *Uspokojování poptávky po pracovní síle prostřednictvím migrace*.

Systém zelených karet byl zahájen v lednu 2009 a funguje paralelně se standardním režimem povolování zaměstnávání cizinců z třetích států úřady práce. Je reakcí na požadavky zaměstnavatelů na rychlejší zaplňování pracovních míst neobsaditelných domácími

---

<sup>3</sup> Angola, Bosna a Hercegovina, Jemen, Moldavsko, Mongolsko, Srbsko, Vietnam, Zambie.

pracovníky<sup>4</sup> pracovníky zahraničními (z třetích států). Zelené karty nejsou – na rozdíl od dalšího projektu vlády ČR - *Výběr kvalifikovaných zahraničních pracovníků* - primárně určeny na podporu dlouhodobého usazení těchto pracovníků a jejich integraci v ČR.

Zelená karta se vydává ve 3 kategoriích:

- Typ A – pro vysokoškolsky kvalifikované pracovníky a klíčový personál (na dobu až 3 roky)
- Typ B – pro pracovníky na pracovních pozicích minimálně s požadavkem vyučen (na dobu až 2 roky)
- Typ C – pro ostatní pracovníky (na dobu až 2 roky)

Zatímco u zelené karty typu A a B je možné její platnost za určitých okolností prodlužovat vždy až o 3 roky, u typu C to možné není. Jelikož režim zelených karet je oproti standardnímu postupu zaměstnávání cizinců v ČR jednodušší a rychlejší, je **možné považovat zelenou kartu typu C za opatření vlády ČR, které podporuje krátkodobou dočasnou pracovní migraci do ČR.**

Vyhláškou MV ČR je po konzultaci s MPSV ČR a MZV ČR omezen seznam zemí<sup>5</sup>, jejichž státní příslušníci mohou o zelenou kartu žádat.

### **2.1.3 Návratová dimenze politik a programů na podporu cirkulární a dočasné migrace**

Programy na podporu cirkulární migrace v ČR nejsou uplatňovány, v rámci výše uvedených programů/nastavení politik na podporu dočasné migrace není v ČR uplatňována žádná specifická podpora návratů.

Jedinou výjimkou byly v roce 2009 vládou v reakci na důsledky krize na zaměstnávání cizinců realizované **Projekty dobrovolných návratů**<sup>6</sup> – jednalo se o jednorázové opatření řešící aktuální situaci. Nepředpokládá se, že by v nejbližší době bylo přijato nějaké další stejné opatření, nicméně obecně existuje zájem ze strany vládních expertů na maximálním zvýšení zájmu o návrat u cizinců, kterým skončilo pobytové oprávnění.

---

<sup>4</sup> „Domácími pracovníky“ rozumí tato studie občany ČR a jejich rodinné příslušníky, či občany EU/EHP a Švýcarska a jejich rodinné příslušníky.

<sup>5</sup> O vydání zelené karty mohou žádat pouze státní příslušníci 12 zemí uvedených ve vyhlášce MV publikované ve Sbírce zákonů pod č. 461/2008. Jedná se státní příslušníky těchto zemí: Austrálie, Černé Hory, Chorvatska, Japonska, Kanady, Korejské republiky, Nového Zélandu, Bosny a Hercegoviny, Makedonie, USA, Srbska a Ukrajiny.

<sup>6</sup> Podrobněji o těchto projektech viz EMN studie *Programy a strategie členských států EU podporující asistovaný návrat a reintegraci do třetích zemí, případně EMN Výroční zpráva o azylové a migrační politice v roce 2009.*

#### **2.1.4 Evaluace programů podpory cirkulární/dočasné migrace**

##### a. Vládní stipendisté

Ve spolupráci MŠMT ČR a MZV ČR je každoročně pro vládu zpracovávána informace o průběhu realizace rozvojových projektů. ZRS jako celek tak byla aktuálně hodnocena v rámci *Informace o zahraniční rozvojové spolupráci ČR realizované v roce 2009*, kterou 7. června 2010 v rámci usnesení č. 440<sup>7</sup> vzala na vědomí vláda. Tato Informace podává přehled všech základních aktivit ZRS bilaterální i multilaterální za rok 2009. V jedné své části se zabývá i evaluací programů ZRS s prioritními zeměmi, do této evaluace nicméně oblast stipendií nebyla zahrnuta. Změny v nastavení systému vládních stipendií, které jsou navrhovány na základě průběžného hodnocení systému, jsou pak zapracovány do usnesení vlády ČR specificky k vládním stipendistům – blíže viz subkapitola 2.2.1. k právnímu rámci. Další usnesení pro období 2013-2017 je v současnosti připravováno, vládě by mělo být předloženo do konce roku 2011.

Experty MZV ČR byl při hodnocení systému zmiňován výše naznačený problém ohledně **nízké návratovosti stipendistů do země původu. Tím se ČR již delší dobu zabývá.** Dosud se však nepodařilo najít účinný systém, který by danou problematiku ošetřil.

Z hlediska ČR není ani možné sledovat, jaký podíl studentů se po návratu věnuje odborné profesi, ke které získali v ČR vzdělání. Ojedinele existují také případy, kdy studenti svá studia ani nedokončí či ke studiu po přicestování ani nenastoupí. Výjimečně tak někteří studenti mohli studium v ČR dokonce i zneužít k přicestování do EU a schengenského prostoru - po přicestování buď vůbec nenastoupili ke studiu či studium po určité době opustili a je možné, že tak pobývají v rámci schengenského prostoru i nadále, a to ilegálně.

V souvislosti s některými kritickými výroky ohledně nízké zaplněnosti kvót je třeba uvést, že MŠMT ČR i MZV ČR se snaží o **maximální naplněnost kvót pro stipendisty.** Pro každý akademický rok je připraven **seznam náhradníků**, který schválila Komise pro vládní stipendia - jedná se o žadatele, kteří splňují všechny požadavky pro přiznání stipendia, ale které Komise neodporučila z důvodu nízké kvóty pro danou zemi. Často jsou to studenti – samoplátci, kteří se snaží získat stipendium k dokončení studia. Výhodou je jejich pobyt v ČR (tj. vyřízené formality) a operativní nástup v případě odřeknutí uchazeče pobývajícíchho v zahraničí – zejména období srpen-říjen daného akademického roku.

---

<sup>7</sup> Usnesení vlády ČR č. 440 ze dne 7. června 2010 k zahraniční rozvojové spolupráci v roce 2011 a ke střednědobému výhledu jejího financování do roku 2013

Jako problematická se také jeví současná úprava zákona o pobytu cizinců, která vyžaduje pro všechny cizince – vládní stipendisty nevyjímaje – **mít před příjezdem do ČR sjednané zdravotní pojištění** a příslušný doklad předložit při žádosti o vízum podávané na zastupitelském úřadu ČR v zemi původu. Tato úprava byla do zákona o pobytu cizinců provedena v souvislosti se změnou zákona č. 278/2009 Sb., o pojišťovnictví – návrh na tuto změnu byl uplatněn poslaneckou iniciativou. Do roku 2010 tato povinnost neplatila a zdravotní péči v ČR hradilo stipendistům Ministerstvo zdravotnictví ČR. Stávající úprava studenty finančně zatěžuje a činí realizaci jejich studijního pobytu obtížnější z administrativního hlediska. Může být také jednou z překážek realizace jejich studijního pobytu v ČR. Novela zákona o pobytu cizinců schválená vládou 18. 8. 2010 problematickou úpravu zdravotního pojištění opět řeší, a to tak, že doklad o cestovním zdravotním pojištění se nebude vyžadovat, pokud je zdravotní péče hrazena jiným způsobem. S účinností této novely tak bude vládním stipendistům náklady zdravotní péče opět hradit Ministerstvo zdravotnictví ČR.

Ze strany vládních expertů jsou jako hlavní přínos vládních stipendií oproti běžným studentům zdůrazňovány politické důvody, **navázání kontaktů** s příslušnou zemí do budoucna a **zapojení stipendistů do rozvojových projektů**. Co se týče zefektivnění systému, doporučovali vládní experti úzkou spoluprací se zastupitelskými úřady a vysokými školami a dále zapojení stipendistů do projektů ZRS v zemi původu.

Nicméně komplexní externí evaluace zaměřená přímo na program vládních stipendií provedena nebyla. K nastavení systému se ojedinele vyjadřují ve svých komentářích a článcích odborní pracovníci/novináři. V této souvislosti lze zmínit dlouhodobější kritiku nastavení systému v tom smyslu, že **není systémově zajištěn návrat studentů do země původu** (což by mělo být smyslem vládních stipendií – jinak účel vzdělat odborníky pro rozvojovou zemi ztrácí význam) – v tom se shodují s realizátory programů [Vlach, Neumannová]. Na otázku po zefektivnění nastavení systému odpověděla v rozhovoru ředitelka odboru rozvojové spolupráce MZV ČR PhDr. H. Ševčíková: „*Je sporné, zda je výhodou, že studenti se učí v češtině. Vytváříme jim tak optimální podmínky, aby zůstali. Kdybychom jim studium nabídli v angličtině, vybrali jen ty studenty, kteří už nějaké vzdělání mají a nabídli jim jedno až dvouleté studium, riziko by se snížilo. Měly by se také lépe vybírat obory v souladu s potřebami jednotlivých zemí a v souladu s našimi prioritami v daných teritoriích.*“ [Vlach]. Dále cituje Neumannová pracovníci odboru mezinárodních vztahů



MŠMT ČR: „Velká část studentů, kterým dáme stipendia, se nevrací do svých zemí. My je ale k tomu nutit nemůžeme, ...“ [Neudertová in Neumannová].

Další kritikou je, že stipendisti, kteří se do ČR v rámci programu dostanou, jsou bohatí jedinci z chudých zemí, kteří nepotřebují největší pomoc [Neumannová]. Jedná se tedy o ty bohatší, kteří si například mohou dovolit zaplatit letenku do ČR (letenka není v rámci programu vládou ČR hrazena). Na druhou stranu, jak uvádějí vládní experti, často se naopak na letenku „skládá“ celá rodina studenta a tato finanční náročnost studia pak působí jako motivační faktor pro zdárné dokončení studia.

V souvislosti s problematikou návratu stipendistů do země původu bylo také kritizováno, že vzhledem k reálné situaci, kdy se mnoho studentů nevrací, je v ČR na tento segment ZRS vynakládán neúměrně velký podíl finančních prostředků. To platilo na počátku referenčního období této studie - jak uvádí Menschik, celkově se například v roce 2004 na všechny projekty pro země třetího světa vydalo půl miliardy Kč, 26 % z této částky přitom zaplatila vláda za vládní stipendisty. V současnosti je tento poměr nižší – z částky 1,742 miliardy Kč plánované pro bilaterální spolupráci v rámci ZRS v roce 2010 bylo původně pro stipendia určeno 147 mil. Kč, tj. „pouze“ cca 8 % - tato částka byla nakonec v rámci úsporných opatření v důsledku krize snížena na 112 mil. Kč.

Dle pracovníků MŠMT [Menschik] se studentům z rozvojových zemí při studiu v Česku celkem daří, dokládají to statistiky z tohoto ministerstva. „V *řádném termínu ukončí studium 67 procent z nich, což je velmi slušný výsledek. Výraznější bariéru nepředstavuje ani čeština. Na školu se kvůli nezvládnutí jazyka nedostane jen pět procent uchazečů, a to je mizivé procento,*“ řekl ředitel odboru mezinárodních vztahů MŠMT Jindřich Fryč v roce 2005.

Podrobněji viz následující podkapitola zabývající se přístupem dalších aktérů k této problematice.

b. Dohody o specifických programech dočasných pracovních pobytů mládeže

Vzhledem k relativně krátké době trvání programů je obtížné jejich realizaci analyticky hodnotit. Evaluace těchto dohod neproběhla – oslovení vládní experti zmiňují jako důvod nízké využití programu ze strany cizinců. Tento nízký zájem ze strany cizinců je zmiňován i při hodnocení celého programu ze strany těchto expertů, kteří byli osloveni v rámci zpracování této studie.

c. Zelená karta typu C

Interní evaluace systému probíhá průběžně v rámci odpovědných orgánů (MV ČR, MPSV ČR, MPO ČR, MZV ČR). Vládními experty je celkově systém hodnocen kladně, byť v roce 2009 byl využíván jen omezeně. Hlavní příčinou v tomto ohledu je dle vlády<sup>8</sup> probíhající hospodářská krize, která zásadním způsobem omezila zájem zaměstnavatelů o zahraniční pracovníky. V roce 2009 tak byl vydán nízký počet zelených karet – v této souvislosti je poukazováno na samoregulační prvek tohoto systému – v době krize není systém příliš využíván, zatímco v období hospodářského vzestupu lze předpokládat jeho širší využití. Hodnocení výlučně zelené karty typu C není k dispozici.

Komplexní externí evaluace fungování systému nebyla doposud zpracována – v této souvislosti je nutné vzít v úvahu, že systém funguje teprve 1,5 roku. Systém začal fungovat od roku 2009, kdy se již projevil důsledek hospodářské krize a vývoj v oblasti související s touto krizí tak systém zelených karet zastínil.

Systém byl hodnocen a komentován novináři, výzkumníky a pracovníky NNO zejména v souvislosti s jeho schvalováním v Parlamentu ČR (viz následující subkapitola 2.1.5), později lze vysledovat spíše informativní charakter článků [Klvaňová a další články]. Často je také zmiňováno, že zelené karty přišly pozdě - viz výše popsany vliv hospodářské krize, který neumožnil širší využití systému [Leontiyeva, Barša in Záznam diskuze]. Poukazováno je na nízký počet vydaných karet v prvním roce fungování systému, který je někdy (zjednodušeně) hodnocen jako krach celého systému [Barša in Záznam diskuze].

### **2.1.5 Přístup dalších aktérů včetně veřejnosti k cirkulární/dočasné migraci**

Přímo k tématu cirkulární či dočasné migraci neprobíhala v ČR v referenčním období žádná rozsáhlejší diskuse – tématem se zabývali, a to spíše okrajově, pouze odborníci z řad výzkumníků a někteří pracovníci NNO.

U **představitelů NNO** se jednalo o kritiku v souvislosti s nastavením vládní imigrační politiky – tato kritika eskalovala v reakci na obtížnou situaci, do které se mnoho zahraničních zaměstnanců dostalo v důsledku propouštění z důvodu poklesu výroby způsobené hospodářskou krizí. Představitelé NNO se vyjadřovali k tématu, zda by stát měl či neměl umožnit další pobyt těchto zahraničních pracovníků na území ČR a zda v případě, kdy se cizinci dobrovolně navrátí, by jim mělo být uděleno určité zvýhodnění pro návrat do ČR po odeznění krize [Rozumek, Jones a Hughes].

---

<sup>8</sup> Zpráva o situaci v oblasti migrace na území ČR v roce 2009

**Výzkumníci** [Nekorjak, Drbohlav, Uherek] se tématem zabývali zejména v souvislosti s podrobnější analýzou současné pracovní migrace Ukrajinců do ČR – ta má totiž dle jejich zjištění často cirkulární či dočasný charakter. Tématu ukrajinské cirkulární migrace se například přímo věnovala i jedna diplomová práce<sup>9</sup> – autorka se pak ve své disertační práci zaměřila na uchopení tohoto konceptu v rámci vnitřního trhu EU<sup>10</sup>. Podrobnější kvantifikace tohoto jevu však chybí [Nekorjak, str. 96], obdobná je situace u dočasné migrace a teoretického uchopení těchto jevů v oblasti migračního výzkumu v ČR. K migraci, která má cirkulární či dočasný charakter, podrobněji subkapitola 2.4.

Nicméně samotný fakt “dočasnosti” versus “trvalosti” migrace, a to zejména té pracovní, se dostal do centra zájmu médií a politických debat v roce 2009 v souvislosti s opatřeními vlády k řešení následků dopadu krize vzhledem k propouštění zahraničních pracovníků. Vládou navržený balíček opatření, z nichž největší pozornosti se dostalo projektům dobrovolných návratů, byl diskutován i v jedné z nejsledovanějších politických televizních debat<sup>11</sup> či v rámci renomovaných celostátních deníků, ale okrajově i v těch bulvárních [Šafářová Pavlíčková]. Často byl v této situaci zmiňován problém agenturního zaměstnávání – podvodné agentury zahraniční pracovníky přivezly do ČR, ale pokud pro ně neměly práci, k čemuž začalo masověji docházet s příchodem krize, nechaly je napospas svému osudu. Tito cizinci tak zůstali často bez finančních prostředků, v přímém ohrožení z propadu do ilegality. Debaty politiků, novinářů a odborníků v této oblasti se pak často zabývaly otázkou, zda mají být tyto pracovní migranti navraceni do země původu (projekty návratů s repatriačním příspěvkem) či zda by jim případně mělo být umožněno zůstat v ČR (návrhy například na zaměstnání propuštěných cizinců veřejnými pracemi), a dostaly se tak

<sup>9</sup> Popovová, Marie: Cizinci na českém trhu práce (na příkladu ukrajinské cirkulární migrace). Diplomová práce. (2008) Praha, Fakulta mezinárodních vztahů, Vysoká škola ekonomická v Praze.

<sup>10</sup> Popovová, Marie: Cirkulární migrace na vnitřním trhu EU – politické, sociální a ekonomické souvislosti působení cizinců na české trhu práce. 2008. Disertační práce. (2008) Praha, Fakulta mezinárodních vztahů, Vysoká škola ekonomická v Praze.

<sup>11</sup> Projekt a situace cizinců v hospodářské krizi byly tématem důležité politické diskuze dne 22.2.2009 v televizním diskusním pořadu Otázky Václava Moravce, který je vysílán na ČT 1 a ČT 24. Projekt stál ve své první fázi 60 mil. Kč což se, dle slov tehdejšího ministra vnitra Ivana Langera (Občanská demokratická strana, ODS), vyplatí: jednak omezí bezpečnostní riziko, jednak jsou podle něj levnější, než návraty nucené. „*Kdyby Česko opatření nepřijalo, zaplatilo by podle ministerstva za pobyt nezaměstnaných cizinců o čtyřicet milionů korun více.*“ Langer dále v rámci této televizní politické debaty uvedl, že pokud budou mít cizinci zvýšený zájem o systém dobrovolných návratů, pokusí se přesvědčit vládu, aby projekt dále rozšířila. Projekt později skutečně rozšířen byl. Ministrův stínový protějšek František Bublan (opoziční Česká strana sociálně demokratická, ČSSD) se nicméně v rámci této debaty vyslovil v tom smyslu, že posílání nezaměstnaných cizinců zpět do vlasti situaci nevyřeší, a navrhl, aby část z nich vykonávala veřejně prospěšné práce. Podle Bublana je systém projektu Dobrovolných návratů spíše “*marketingovým tahem vůči občanům*”. Upozornil, že odjezd 2 000 cizinců ČR příliš nepomůže, protože další tisíce jich v zemi zůstanou a budou třeba pracovat načerno. Věřil, že část z nich by si mohla na návrat vydělat veřejně prospěšnými pracemi nebo by si mohla do budoucna zajistit zaměstnání tím, že by se vyučila v českých školách.

k problému neexistence vize vlády ČR v této oblasti. Současně byla často řešena otázka, kdo je za tuto situaci zodpovědný, proč k ní došlo a jakým způsobem předejít tomu, aby v budoucnu nemusel takovéto situace řešit stát z peněz daňových poplatníků.

a. Zelené karty

Co se týče konkrétních aspektů dočasné migrace v migrační politice popsanych v této studii, **nejvíce pozornosti bylo jak ze strany médií, tak politiků, výzkumníků a pracovníků NNO věnováno jednoznačně systému zelených karet**, a to jeho obecnému nastavení. Politická debata probíhala při schvalování novely zákona o zaměstnanosti a novely zákona o pobytu cizinců v Parlamentu ČR, které systém uváděly do praxe. Tyto debaty se orientovaly zejména na fakt, zda migraci vůbec podporovat (zdravotní rizika, integrace) a jak mají být vymezeny státy, jejichž státní příslušníci budou moci zelenou kartu získávat (např. zda by se mělo jednat o hledisko etnické blízkosti). NNO zejména kritizovaly nezahrnutí Vietnamu a Mongolska, které patří mezi početné zdrojové země pracovní migrace do ČR [Klvaňová a další články], dále sice vítaly jisté snížení administrativní náročnosti, nicméně uváděly, že systém by měl zajistit ještě vyšší flexibilitu a/nebo poskytnout cizincům více práv [Čižinský, Rozumek, Daniel]. Řada článků byla také neutrální – zaměřená na představení tohoto nového systému [Tošnerová a další články].

**Svazy zaměstnavatelů** systém sice obecně vítaly jako určité zlepšení ve srovnání se standardním systémem zaměstnávání cizinců, nicméně poukazyvaly na to, že ani zelené karty nejsou pro jejich potřeby dostatečně flexibilní.

**Odbory** nejsou v ČR v celé této oblasti příliš aktivní.

b. Vládní stipendia

Novináři a pracovníci NNO [Vlach, Lindner, Menschik] kritizovali v odborných diskuzích a člancích nastavení politiky vůči vládním stipendistům, které **není považováno za příliš efektivní**. Jedná se jednak o stejnou kritiku, kterou vyjádřili vládní experti - **není systémově zajištěn návrat studentů** do země původu a jejich působení v oboru, který vystudovali. Návrat by ovšem měl být smyslem vládních stipendií. Zmiňováno v této souvislosti také je, že před rokem 1989 přijíždělo do Československa mnohem více stipendistů – ročně přijíždělo cca 850 studentů, a to ze států bývalého socialistického bloku [Menschik, Lindner]. Dále je také kritice podrobena, že ne všechna stipendijní místa se podaří obsadit – například v roce 2005 tak zůstalo 72 z 250 míst pro uchazeče neobsazeno, tj. 20 % míst [Menschik]. Dále je kritizováno, že studium si mohou dovolit pouze studenti

z bohatších rodin [Neumannová], kteří jsou například schopni uhradit si letenku do ČR, která není z vládního programu financována.

Dle expertů MŠMT požadují NNO v rámci odborných debat k tomuto tématu také více stipendií v anglickém jazyce, naproti tomu zastupitelské úřady naopak požadují více stipendií v češtině, a to z politických důvodů a z důvodu možného využití pro komunikaci v budoucnu.

Zmíněn byl také z historického hlediska zajímavý fakt, že v ČR hraje zásadní roli skutečnost, že programy pro vládní studenty byly před rokem 1989 nástrojem komunistů k podpoře tzv. „bratrských“ režimů [Lindner].

Jedná se nicméně spíše o příspěvky na webových stránkách těchto NNO zabývajících se rozvojovou problematiku než o politické diskuse či celospolečenské debaty. Dostupná analýza médií [Krasney a kol.] zpracovává problematiku ZRS pouze jako celek a tematice vládních stipendií se nevěnuje.

c. Dohody o specifických programech dočasných pracovních pobytů mládeže

Zaměstnávání cizinců v rámci dohod pro specifické účely se vzhledem k počtům cizinců v ČR v rámci těchto dohod jako téma v politických ani odborných debatách neobjevuje.

## **2.2 Právní rámec, podmínky, kritéria a praxe**

### **2.2.1 Právní rámec, strategické a implementační dokumenty**

Specializované právní normy pro cirkulární či dočasnou migraci vzhledem k neexistenci samostatných programů v ČR nejsou.

Tři výše identifikované formy podpory dočasné migrace jsou realizovány v rámci právních norem a strategických či implementačních dokumentů uvedených níže.

a. Vládní stipendisté

Nastavení systému zahraniční rozvojové spolupráce, a tedy i jedné z forem této pomoci – poskytování vládních stipendijních míst v rámci bilaterální spolupráce - je aktuálně formulováno usnesením vlády č. 712 z 27. června 2007 *o zřízení vládních stipendijních míst ke studiu na veřejných vysokých školách v České republice pro občany z rozvojových zemí na léta 2008 až 2012*. Toto usnesení bude platit až do roku 2012 a stanoví zřízení 130 stipendijních míst ročně počínaje akademickým rokem 2008. Vzhledem k předchozímu

nastavení programu pro léta 2003-2007<sup>12</sup> došlo ke změně týkající se počtu nabízených stipendijních míst - snížení z 250 na 130, a dále jazyka, ve kterém je studium zabezpečováno - vládním stipendistům bylo pilotně umožněno studium několika oborů v anglickém jazyce. V současné době se pracuje na novém usnesení vlády na další pětileté období, v němž se uvažuje o implementaci prvku vysílání vysokoškolských pedagogů do rozvojových zemí.

Usnesení jsou v praktické rovině rozpracovávána formou *příkazu ministra školství, mládeže a tělovýchovy* k přiznávání stipendií.<sup>13</sup>

Obecný rámec ZRS je formulován v usnesení vlády ČR ze dne 23. ledna 2002 č. 91 *o Koncepci zahraniční rozvojové pomoci České republiky na období let 2002 až 2007*. Tato Koncepce byla dále doplněna a zčásti přeformulována obecnými Zásadami zahraniční rozvojové spolupráce po vstupu ČR do EU, schválenými usnesením vlády ČR ze dne 31. března 2004 č. 302 *o Zásadách zahraniční rozvojové spolupráce po vstupu České republiky do Evropské unie*.<sup>14</sup> Zásady stanovily za nosnou součást české ZRS programy spolupráce s vybranými prioritními zeměmi, aby se tím posílila efektivnost české ZRS.

Vzhledem k poskytování vládních stipendijních míst je v souvislosti s transformací ZRS významné zejména zúžení okruhu zemí, kam je rozvojová pomoc směřována, Zásadami se okruh obecně snížil na 8 prioritních zemí. V minulosti byly podporovány projekty ve velkém množství zemí (u vládních stipendistů se jednalo v minulosti až o 80 zemí), což vedlo k určité roztržitosti české ZRS. Nicméně u vládních stipendistů je okruh zemí pro nové stipendisty každoročně stanovován pracovním dokumentem MZV ČR a je širší nežli zmíněných 8 prioritních zemí. Údaje z roku 2005 hovoří o nabízení stipendijních míst pro uchazeče ze 64 zemí [MŠMT ČR in Menschik]. Aktuální Rozpis pro akademický rok 2010/2011<sup>15</sup> zahrnuje stipendijní místa pro studenty z celkem 45 států, 70 míst je určeno ke studiu v češtině, 60 v angličtině. Jedná se většinou pouze o jedno až čtyři místa na stát, státy s nejvyššími počty míst jsou Moldavsko se 13 místy, Bosna a Hercegovina a Srbsko

---

<sup>12</sup> Pro roky 2004 až 2007, tedy první část referenčního období této studie, je také důležité usnesení vlády z 25. července 2001 č. 773 *o zřízení vládních stipendijních míst ke studiu na veřejných vysokých školách v České republice pro občany z rozvojových a dalších potřebných zemí na léta 2003 až 2007*. To stanovilo 250 stipendijních míst ročně.

<sup>13</sup> Aktuálně se jedná o Příkaz ministryně školství, mládeže a tělovýchovy č. 20/2010, kterým se mění Příkaz ministra školství, mládeže a tělovýchovy č. 42/2007 k přiznávání stipendií podle programu "Stipendia Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy na podporu studia cizinců na veřejných vysokých školách v České republice" ve znění Příkazu č. 36/2009 a Příkazu č. 20/2010.

<sup>14</sup> Tyto Zásady byly dále upraveny usnesením vlády ze dne 19. září 2007 č. 1070 *k transformaci systému zahraniční rozvojové spolupráce České republiky*.

<sup>15</sup> Rozpis 130 vládních stipendijních míst ke studiu na veřejných vysokých školách v České republice pro občany z rozvojových zemí (usnesení vlády ze dne 27. 6. 2007 č. 712). Akademický rok 2010/2011.

po 9 místech a dále Etiopie s 8 místy. Rozpis zahrnuje pro jednotlivé teritoriálně vymezené skupiny států i doporučené studijní zaměření (s ohledem na probíhající projekty rozvojové spolupráce).

Dle usnesení vlády č. 248 z roku 2003 *k materiálu Střednědobý výhled financování zahraniční rozvojové pomoci ČR* se ZRS řídí ročním programem, který spolu s návrhem rozpočtu předkládá ministr zahraničních věcí jako koordinátor ZRS ČR vždy v květnu každého kalendářního roku<sup>16</sup> - obojí s platností pro následující rozpočtový rok. Vládě se předkládá i návrh programu a výhled rozpočtu ZRS na další dva roky, což zároveň vytváří základní předpoklad pro financování rozvojových projektů na víceleté bázi.<sup>17</sup>

Aktuálním usnesením, které poskytuje i cenné informace o celém programu a přehledu realizovaných aktivit, a to specificky i o vládních stipendiích, je usnesení vlády ČR ze dne 7. června 2010 č. 440 *k zahraniční rozvojové spolupráci v roce 2011 a ke střednědobému výhledu jejího financování do roku 2013*.

V rámci transformace české ZRS byl také schválen zákon č. 151/2010 Sb., *o zahraniční rozvojové spolupráci a humanitární pomoci poskytované do zahraničí a o změně souvisejících předpisů*. Tento zákon stanoví podmínky pro uskutečňování ZRS a poskytování humanitární pomoci do zahraničí hrazených ze státního rozpočtu a působnost orgánů státní správy a České rozvojové agentury v této oblasti.

Vzhledem k tomu, že program vládních stipendií je ze své podstaty určen na podporu dočasné migrace s předpokladem návratu migrantů do země původu s nabytým lidským kapitálem, nejsou vládním stipendistům – kromě umožnění studia a poskytování stipendia, kurzu českého jazyka, možnosti ubytování a stravování ve vysokoškolských zařízeních a zajištění zdravotního pojištění<sup>18</sup> (podrobněji viz níže), poskytovány žádné další výhody oproti ostatním zahraničním studentům, resp. ostatním legálně pobývajícím cizincům v ČR. Po ukončení účasti v programu – ať již řádným ukončením studia či z jiných důvodů -

---

<sup>16</sup> V roce 2010 s ohledem na finanční krizi odloženo na červenec.

<sup>17</sup> Střednědobý výhled financování zahraniční rozvojové spolupráce a humanitární pomoci do roku 2012

<sup>18</sup> Do 31.12.2009 byly vládním stipendistům hrazeny náklady na poskytnutou zdravotní péči Ministerstvem zdravotnictví ČR, nyní si ji v důsledku novelizace cizineckého zákona musí zajistit sami. Před vyznačením víza k pobytu nad 90 dnů je totiž nyní každý žadatel povinen předložit doklad o cestovním zdravotním pojištění, který vystavila pojišťovna, která je oprávněna poskytovat toto pojištění na území ČR. Tato povinnost platí i pro stipendisty vlády ČR, kteří podávají žádost o prodloužení dlouhodobého pobytu na území ČR, i ti si musí sami zajistit a uhradit takové zdravotní pojištění. Jedno z doporučení vládních expertů v této oblasti bylo na novelizaci zákona o pobytu cizinců v oblasti úhrady zdravotní péče poskytované vládním stipendistům – stávající nový systém platný od 1.1.2010 není pro vládní stipendisty vyhovující. Novelizace je již připravována.

pozbývají vládní stipendisté účel pobytu v ČR, skončí jim platnost pobytu/víza a musí tedy opustit ČR.

b. Dohody o specifických programech dočasných pracovních pobytů mládeže

ČR má uzavřeny dohody s Novým Zélandem a s Kanadou – tyto dohody upravují provádění těchto specifických režimů pro mládež – dohody specifikují zejména poskytování zjednodušených podmínek zaměstnání/pobytu určitému počtu mladých lidí po dobu jejich účasti v programu (detailněji viz níže). V rámci těchto dohod nejsou kanadským a novozélandským občanům poskytovány žádné další výhody oproti ostatním cizincům po skončení jejich pobytu v rámci těchto dohod – vzhledem k omezení maximální délky pobytu v rámci dohod neusnadňuje účast v těchto programech cestu k získání dlouhodobého či trvalého pobytu, občanství či sociálním dávkám.

- *Dohoda o programu pracovní dovolené mezi vládou České republiky a vládou Nového Zélandu (93/2005 Sb. m. s., v platnost vstoupila dne 1. září 2005), a*
- *Dohoda mezi Českou republikou a Kanadou o usnadňování dočasných pracovních pobytů mládeže (74/2007 Sb. m. s., v platnost vstoupila dne 1. října 2007).*

c. Zelená karta typu C

Legislativní rámec zelené karty typu C je řešen v rámci obecného nastavení systému zelených karet - jedná se tedy o:

- Zákon č. 435/2004 Sb., *o zaměstnanosti*;
- Zákon č. 326/1999 Sb., *o pobytu cizinců na území České republiky*;
- Vyhláška č. 461/2008 Sb., *ze dne 17. prosince 2008, kterou se stanoví seznam zemí, jejichž státní příslušníci jsou oprávněni požádat o vydání zelené karty.*<sup>19</sup>

System zelených karet je unikátní v tom, že zelené karty mají duální charakter – spojují v sobě v jednom dokumentu povolení k pobytu a povolení k zaměstnání – jedná se o tzv. dlouhodobý pobyt za účelem zaměstnání ve zvláštních případech. Tím snižují administrativní zátěž procesu zaměstnávání cizinců, a to jak pro cizince, tak zaměstnavatele. Dále celý proces podstatně urychlují, čímž umožňují reagovat flexibilně na poptávku zaměstnavatelů pro pracovní síle. To platí pro všechny typy zelených karet a v tom spočívá

---

<sup>19</sup> Důležitými zákony upravujícími v praxi fungování zelených karet jsou také: zákon č. 500/2004 Sb., o správním řízení (správní řád), zákon č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, a zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce.



hlavní zvýhodnění cizinců se zelenou kartou oproti ostatním cizincům. Podrobněji ke kritériím udělení zelené karty viz níže.

### **2.2.2 Podmínky a kritéria vstupu do programů**

#### **a. Vládní stipendisté**

ČR poskytuje v současné době stipendia ke studiu na veřejných vysokých školách v těchto typech studijních programů:

- bakalářský/ magisterský studijní program uskutečňovaný v českém jazyce,
- navazující magisterský/ doktorský studijní program uskutečňovaný v anglickém jazyce,

a ke studiu ve středisku jazykové a odborné přípravy Univerzity Karlovy, které předchází studiu ve studijních programech uskutečňovaných v českém jazyce.

Stipendia přiznává MŠMT ČR podle programu na podporu studia cizinců v ČR vyhlášeného ministrem/ministryní školství. Při přiznávání stipendií ke studiu v bakalářských a magisterských studijních programech **v českém jazyce** je zohledňován výčet doporučených oborů studia, aktualizovaný podle potřeb konkrétní země a s ohledem na probíhající projekty rozvojové spolupráce, který je součástí každoroční nabídky stipendijních míst vlády ČR jednotlivým zemím. Stipendia ke studiu **v anglickém jazyce** v navazujících magisterských a doktorských studijních programech jsou přiznávána ke studiu vybraných studijních programů v oblasti ekonomie a obchodu, informatiky a zemědělství. Ke studiu jiných oborů v anglickém jazyce není stipendium vlády ČR přiznáváno.

**Žádosti o přiznání stipendií** pro nový akademický rok spolu s potřebnými doklady musí být předány zastupitelskému úřadu ČR v zemi v termínu, který určí zastupitelský úřad. Pokud uchazeč o stipendium v době podávání přihlášky pobývá dlouhodobě na území ČR, podává potřebné doklady prostřednictvím odboru rozvojové spolupráce MZV ČR. Vládním stipendistou se tito cizinci mohou stát za splnění stejných podmínek jako zájemci ze zahraničí. Cizinec ovšem nesmí mít na území ČR trvalý pobyt. Většinou se jedná o v ČR již studující studenty-samoplátce, kteří se dozvědí o možnosti stipendií vlády ČR.

Studenti, kteří mají zájem o stipendijní místo na českých vysokých školách, musí splňovat následující podmínky<sup>20</sup>:

- být občanem země, se kterou probíhá bilaterální spolupráce ČR v rámci ZRS v segmentu stipendií (výčet zemí v Rozpisu – viz výše),

---

<sup>20</sup> Dispozice k přiznání stipendií vlády ČR

- podmínkou přijetí ke studiu je dosažení stanovené úrovně vzdělání pro vybraný studijní program,<sup>21</sup>
- úspěšné složení přijímacích zkoušek – splnění stanovených podmínek je ověřováno, a to zpravidla právě přijímací zkouškou,
- předložit žádost o přiznání stipendia (dotazník) spolu s potřebnými doklady<sup>22</sup>; žádost obsahuje mj. specifikaci studijního záměru (motivace) a stukturovaný životopis,
- splňovat obecná kritéria pro cizince s ohledem na vízovou povinnost a podmínky vstupu na území ČR.

Studenti jsou vybíráni zahraničními partnery, zastupitelskými úřady a odborem rozvojové spolupráce a humanitární pomoci MZV ČR (v případě cizinců pobývajících v ČR). **Výběr** v zemi původu studentů většinou provádí místní ministerstvo školství a následně probíhají pohovory na příslušném zastupitelském úřadu (doporučení pořadí zájemců). Finální rozhodnutí přísluší ministru školství, mládeže a tělovýchovy, který rozhoduje na základě doporučení poradního orgánu - Komise pro vládní stipendia. Od roku 2007 se mohou studenti hlásit i individuálně – nemusí být doporučení státními orgány země původu (prevence korupce). Stipendium vlády ČR je Rozhodnutím MŠMT ČR přiznáváno na podporu studia v tří až čtyřletém **bakalářském** studijním programu nebo čtyř až šestiletém **magisterském** studijním programu, k prezenční formě studia v konkrétním studijním programu uskutečňovaném veřejnou vysokou školou (nebo její fakultou) v českém jazyce, a to na dobu rovnající se standardní době studia. Jakmile je stipendium přiznáno, není možná změna veřejné vysoké školy ani studijního programu či oboru studia.

Před zahájením studia v konkrétním studijním programu na vysoké škole je přiznáno stipendium **k jednoletému studiu v přípravném ročníku** ve středisku jazykové a odborné přípravy Ústavu jazykové a odborné přípravy Univerzity Karlovy (ÚJOP UK).

Po přijetí na vysokou školu je student povinen neprodleně podat prostřednictvím svého střediska jazykové a odborné přípravy studijnímu oddělení Domu zahraničních služeb MŠMT

---

<sup>21</sup> Podmínkou pro přijetí k bakalářskému a magisterskému studijnímu programu je dosažení úplného středního nebo úplného středního odborného vzdělání, podmínkou přijetí ke studiu v navazujícím magisterském studiu je řádné ukončení studia v bakalářském studijním programu, podmínkou přijetí ke studiu doktorském studijním programu je řádné ukončení studia v magisterském studijním programu. Vysoká škola nebo fakulta může stanovit další podmínky přijetí ke studiu. Splnění stanovených podmínek se ověřuje, a to zpravidla přijímací zkouškou.

<sup>22</sup> Úředně ověřená kopie rodného listu, lékařské potvrzení o stavu kandidáta, prohlášení o seznámení se s Dispozicemi k udělení stipendií ČR a s Podmínkami poskytování zdravotní péče

ČR žádost o vystavení **Rozhodnutí o přiznání stipendia** na standardní dobu studia studijního programu, k jehož studiu byl přijat.

**Stipendium pokrývá nezbytně nutné náklady na pobyt a studium** v ČR. Výše stipendia je průběžně upravována, v současné době je stanovena pro studenty bakalářského nebo magisterského studijního programu na 9 000,- Kč měsíčně (pro studenty doktorského studijního programu na 9 500,- Kč měsíčně). Výše stipendia již zahrnuje částku určenou na úhradu nákladů na ubytování. Po příjezdu do ČR musí nicméně studenti počítat s počátečními finančními náklady z vlastních prostředků ve výši cca 3 000 až 5 000,- Kč za administrativní poplatky spojené se studiem, případně dalšími náklady podle svých potřeb (např. oblečení, překlady a nostrifikace dokumentů atd.). Cestovné do ČR i zpět do vlasti po ukončení studia bez ohledu na důvod, pro nějž bylo studium ukončeno, nehradí česká strana. Hradí je strana, která cizince ke studiu v ČR navrhla, nebo sám cizinec z vlastních prostředků.

Dále je studentům **poskytováno bezplatné studium** na veřejných vysokých školách a do roku 2010 bylo zajištěno **poskytování nezbytné zdravotní péče** v případě onemocnění nebo úrazu za stejných podmínek jako občanům ČR. Náklady na ubytování, stravování a hromadnou dopravu hradí stipendisté z vlastních prostředků za stejných podmínek, jaké mají studenti - občané ČR.

b. Dohody o specifických programech dočasných pracovních pobytů mládeže

Jak je níže detailněji popsáno, možnost zapojení do programů je jednak omezena občanstvím daného státu a trvalým pobytem v něm, a dále věkem. Žádná další omezující kritéria jako stupeň vzdělání, pracovní zkušenosti apod. nejsou stanovena. Občané Kanady/Nového Zélandu již pobývající na území ČR mohou být do programů zahrnuti, pouze pokud splňují podmínku trvalého pobytu ve své domovské zemi a současně když vycestují z ČR minimálně za účelem podání žádosti o vízum (vízum nad 90 dnů), o které nelze obecně dle českého právního řádu žádat na území ČR.

**Dohodu o usnadňování dočasných pracovních pobytů mládeže s Novým Zélandem** mohou využít jak občané ČR na území Nového Zélandu, tak občané Nového Zélandu na území ČR. Podmínky účasti jsou:

- občanství Nového Zélandu s trvalým pobytem na Novém Zélandu;<sup>23</sup>

---

<sup>23</sup> Dle informací MŠMT ČR se v dohledné době počítá s vypuštěním podmínky trvalého pobytu na území smluvních stran, a to na základě nedávno sjednaného Protokolu k Dohodě o tomto programu. Tento Protokol by

- platný novozélandský cestovního pas;
- v době podání žádosti o vízum věk mezi 18 a 30 lety včetně;
- při cestě do ČR účastníka nebudou doprovázet děti;
- má zpáteční jízdenku či dostatečné prostředky k zakoupení takové jízdenky;
- má podle posouzení příslušných úřadů dostatečné prostředky k úhradě životních nákladů po dobu pobytu v ČR – to je nejméně 70 000 Kč;
- má zpáteční jízdenku resp. letenku, k vycestování z území ČR, nebo částku odpovídající ceně zpáteční letenky na Nový Zéland, a to ve výši 40 000,- Kč;
- předloží doklad o zdravotním pojištění v rozsahu stanoveném vnitrostátním právem ČR;
- úmysl strávit dovolenou v ČR s tím, že zaměstnání zde bude spíše vedlejším než hlavním účelem pobytu;
- a některé další náležitosti.<sup>24</sup>

Pro vstup na území ČR za účelem pracovní dovolené potřebují občané Nového Zélandu dlouhodobé vízum, které obdrží prostřednictvím úřadu příslušného pro podávání víz. Občané Nového Zélandu nepotřebují v rámci tohoto programu k výkonu zaměstnání na území ČR pracovní povolení, současně ale nemohou být během svého pobytu zaměstnání trvale a nesmí pracovat pro téhož zaměstnavatele déle než 3 měsíce. Žádné další specifické podmínky splňovat nemusí. Pobyt může být maximálně roční<sup>25</sup> – vízum za účelem pracovní dovolené nelze prodloužit. Dohodnutá je roční kvóta 100 víz vydaných na obou stranách.<sup>26</sup>

Druhou dohodou je **Dohoda o usnadňování pracovních pobytů mládeže s Kanadou** - té mohou využít jak mladí občané Kanady na území ČR, tak mladí občané ČR na území Kanady. Podmínky pro účast na pobytu jsou:

- občanství Kanady s trvalým pobytem v Kanadě;
- jsou držiteli kanadského cestovního pasu;
- v době podání žádosti o vízum věk mezi 18 a 35 lety včetně;
- má zpáteční jízdenku či dostatečné prostředky k zakoupení takové jízdenky;
- mají doklad o finančních prostředcích potřebných ke krytí nákladů spojených se začátkem svého pobytu v ČR;

---

měl být nejpozději během podzimu 2010 podepsán.

<sup>24</sup> Dále předloží 2 fotografie, prohlášení o tom, že nikdy nebyl(a) odsouzena pro trestný čin na Novém Zélandu, zaplatí předepsaný poplatek za udělení víza a splní veškeré zdravotní požadavky nezbytné pro vstup na území ČR.

<sup>25</sup> Počítá se již od data vydání víza, nikoli až od vstupu na území ČR.

<sup>26</sup> Nicméně počínaje dnem 1. července 2005 zvýšila novozélandská strana jednostranně počet pracovních víz, která jsou na základě dohody vydávána občanům ČR, ze 100 na 1000.

- souhlasí s tím, že si před vstupem na území ČR sjedná pojištění zdravotní péče;
- a některé další náležitosti – zde je rozlišováno, zda se jedná o osoby se zájmem v ČR vykonávat odbornou přípravu (doklad o zápis ke studiu a příslibu stáže), získat odbornou praxi (příslib pracovní smlouvy) či cestovat a současně být krátkodobě zaměstnáváni (deklarace tohoto úmyslu).

Občané Kanady, kteří splňují požadavky této dohody a je jim vydáno vízum k pobytu nad 90 dnů v souladu s touto dohodou, jsou oprávněni po dobu platnosti uvedeného víza přijmout zaměstnání v ČR bez ohledu na situaci na trhu práce a bez povolení k zaměstnání. Oprávnění občané mohou této dohody využít nejvýše dvakrát pod podmínkou, že se přitom bude jednat o jiný účel pobytu<sup>27</sup>, přičemž oba pobyty na sebe nesmí bezprostředně navazovat. Doba každého pobytu nesmí přesáhnout jeden rok.

Tyto Dohody jsou nicméně ze strany občanů Nového Zélandu a Kanady **využívány velice málo** – jedná se spíše o jednotlivce, teprve v posledních přibližně dvou letech se dá hovořit o desítkách osob.

c. Zelená karta typu C

Zelené karty jsou obecně vydávány s platností na dobu výkonu zaměstnání, zelená karta typu C však nejdéle s platností na 2 roky. Zelenou kartu typu C nelze, na rozdíl od typu B a C, prodloužit – cizinec tedy po skončení její platnosti musí vycestovat z ČR a zažádat o novou zelenou kartu, či za určitých okolností požádat o novou zelenou kartu typu C z území ČR.

Cizinec, který má zájem o zaměstnání v ČR, si nejprve na internetu musí **vyhledat konkrétní vhodné volné místo** v *centrální evidenci volných pracovních míst obsaditelných držiteli zelené karty* a poté požádá na zastupitelském úřadu ČR v zahraničí o vydání zelené karty na toto vybrané pracovní místo. Žádost spolu s dalšími náležitostmi<sup>28</sup> je pak postoupena MV ČR, které o vydání zelené karty rozhodne do 30 dnů. Cizinec po předložení dokladu o uzavření cestovního zdravotního pojištění obdrží vstupní vízum k převzetí zelené karty, kterou si na území ČR převezme, přihlásí se do 3 pracovních dnů k pobytu na příslušném

<sup>27</sup> Musejí spadat do tří různých kategorií osob oprávněných k účasti na programu. Tyto tři kategorie jsou definovány v článku 2 dohody: (1) mladí občané, včetně absolventů postsekundárního studia, kteří chtějí v zájmu podpory svého kariérního růstu absolvovat v hostitelské zemi další placenou odbornou přípravu na základě příslibu pracovní smlouvy; (2) studenti zapsaní v institucích postsekundárního vzdělávání ve své zemi, kteří chtějí splnit část svého studijního programu v hostitelské zemi absolvováním předem dohodnuté stáže, či přijetím pracovního umístění, které je povinnou součástí jejich studia a za něž budou odměňováni, mimo jiné i v rámci ujednání mezi institucemi postsekundárního vzdělávání; (3) mladí občané, včetně studentů zapsaných ke studiu ve své zemi, kteří hodlají v hostitelské zemi cestovat a chtějí získat příležitostně placené zaměstnání za účelem doplnění svých finančních prostředků.

<sup>28</sup> K vyplněné žádosti musí cizinec připojit dokumenty požadované cizineckým zákonem (cestovní doklad apod.) a dále doklady osvědčující požadovanou kvalifikaci (pokud je kvalifikace požadována).

inspektorátu cizinecké policie a nastoupí do zaměstnání. Zelenou kartu může za výjimečných, zákonem stanovených, podmínek získat i cizinec již v ČR pobývajících.<sup>29</sup>

Kromě výjimek uvedených v tomto textu má cizinec se zelenou kartou typu C stejná práva jako standardně legálně zaměstnaný cizinec z třetí země.<sup>30</sup> Oproti těmto cizincům je nicméně proces jeho zaměstnávání jednodušší a rychlejší. Jako jistou výhodu také lze hodnotit, že cizince se zelenou kartou nelze dočasně přidělovat na práci agenturami práce – cizinec tak nemůže být závislý na často nekalých praktikách těchto zprostředkovatelských agentur.

### **2.2.3 Realizace politik v praxi a kontrola**

Pro všechny programy dočasné migrace **platí obecné podmínky pro pobyt cizinců**, jejichž dodržování je vyžadováno, kontrolováno a případně penalizováno dle zákona o pobytu cizinců. Dočasnost pobytového oprávnění je dána buď absolutně prostřednictvím stanovení maximální délky pobytu (platí pro dohody – doba 1 roku) nebo vazbou na plnění účelu pobytu (vládní stipendisté – trvání studia) či kombinací obojího (zelená karta typu C – trvání zaměstnání a doba 2 let). Skončí-li účel pobytu či platnost pobytového oprávnění, jsou cizinci povinni ve stanovené době opustit území ČR. V případě, že tak neučiní, stanou se nelegálně pobývajících a pokud to bude zjištěno, hrozí jim vyhoštění. Specifické tresty/pokuty za porušení pravidel programů dočasné či cirkulární migrace nejsou realizovány – při nedodržení jeho podmínek jsou jeho účastníci z programu vyloučeni.

#### **a. Vládní stipendisté**

Vládní stipendisté mohou pobývat v ČR po standardní dobu studia a v případech hodných zvláštního zřetele jako jsou např. humanitární či zdravotní důvody po dobu prodloužení (maximálně o jeden akademický rok). Překročí-li cizinec stipendista standardní délku studia nebo dobu, po kterou bylo přiznáno poskytování stipendia v bakalářském nebo magisterském studijním programu, ztrácí status vládního stipendisty. Je povinen, stejně jako občan ČR, hradit poplatky určené školou za prodloužení studia z vlastních prostředků. Pobývat na území ČR po ukončení vyplácení vládního stipendia může jen na vlastní

<sup>29</sup> Žádost o zelenou kartu na MV ČR může podat cizinec, který pobývá na území ČR v rámci režimu zelené karty a který současně buď ztratil ne svoji vinou zaměstnání a žádost podává během 60ti denní ochranné lhůty, anebo pobývá v ČR na zelenou kartu již po dobu nejméně 1 rok a chce změnit zaměstnavatele. O zelenou kartu může na MV ČR také požádat cizinec, který v ČR pobývá nepřetržitě po dobu 2 let, a to buď na vízum k pobytu nad 90 dnů nebo na povolení k dlouhodobému pobytu. Teoreticky tedy cizinec může v průběhu prvního roku pobytu na zelenou kartu změnit zaměstnavatele, nicméně v této době může podat žádost o vydání nové karty pouze ze zahraničí – musí tedy vycestovat z ČR.

<sup>30</sup> Ti rodinní příslušníci cizinců se zelenou kartou, kteří pobývají v ČR, tak mají stejný přístup k sociálnímu zabezpečení jako ostatní cizinci z třetích států.

zodpovědnost za předpokladu, že si veškeré náležitosti spojené s povolením k pobytu v ČR, se studiem, poskytováním zdravotní péče, ubytováním, stravováním atd. zajistí sám na vlastní náklady.

Nárok na přiznané stipendium rovněž zaniká v případě přerušení, nezahájení<sup>31</sup>, ukončení či vyloučení ze studia, a dále také v případě, pokud žadatel získá oprávnění pobývat na území ČR v rámci trvalého pobytu na základě povolení k pobytu, nebo se věnuje činnostem odporujícím právním předpisům platným v ČR či Ministerstvo zdravotnictví ČR požádalo o repatriaci z důvodu kontraindikačního onemocnění.

Vládní stipendisté podepisují Prohlášení k seznámení se s Dispozicemi k udělení stipendií vlády ČR, a tím mimo jiné stvrzují, že se po ukončení studia v ČR či nesplnění podmínek stanovených v Dispozicích vrátí do své vlasti. Praktická kontrola jejich vycestování však není realizovatelná – například pokud se někteří rozhodnou pobývat v ČR nelegálně. Dle vyjádření expertů část studentů zůstává v ČR také z důvodů sloučení s rodinou (s občanem ČR). Část studentů se nechce vrátit zpět do země původu z ekonomických důvodů. To, že část studentů zůstává na území ČR, je experty předpokládáno a potvrzeno – nicméně není to statisticky sledovatelné. Experti to zjišťují buď při náhodném setkání nebo po letech, když si bývalý vládní stipendista vyřizuje doklady pro přiznání důchodu.

Oslovení vládní experti doporučují například podmínit výplatu posledního stipendia stipendistovi odevzdáním písemného vyhodnocení pobytu v ČR, a to včetně hodnocení studia, přínosu pro život a kariéru a uvedení názvu země, kde hodlá dosažené znalosti uplatnit, apod.

b. Dohody o specifických programech dočasných pracovních pobytů mládeže

Cizinci, kteří poruší pravidla programu, jsou z něj vyloučeni, čímž ztrácejí účel pobytu na území ČR a musí vycestovat. Pokud tak neučiní, mohou být vyhoštěni.

c. Zelená karta typu C

Platí obecný postup – viz výše.

## **2.3 Spolupráce s třetími státy**

a. Vládní stipendisté

Spolupráce s třetími zeměmi probíhá prostřednictvím MZV ČR a jeho zastupitelských úřadů. Vládními experty z MŠMT byla spolupráce s vybranými zastupitelskými úřady (v Zimbabwe, Mongolsku, Moldavsku, Bosně) označena jako příklad dobré praxe v rámci

---

<sup>31</sup> Pokud se student nezapíše ke studiu ve stanovené lhůtě (30 dnů)

tohoto programu. Třetí země si většinou váží nabídky vládních stipendijních míst. V některých zemích funguje protekcionismus – kandidáti na stipendisty jsou nominováni nikoli na základě vzdělání, schopností a ambicí, ale spíše příbuzenského vztahu například s pracovníky místního ministerstva školství. To se ČR snaží řešit prostřednictvím spolupráce se zastupitelskými úřady ČR. Časté jsou problémy s dodáním dokladů, v zemích s problémy v oblasti dodržování lidských práv jsou někdy záměrně kladeny překážky při získávání dokladů.

b. Dohody o specifických programech dočasných pracovních pobytů mládeže

Sjednávání dohod a spolupráce při jejich praktické implementaci probíhá v rámci standardních diplomatických kontaktů mezi ČR a Kanadou a Novým Zélandem. Gestorem smluv je MZV ČR. V současnosti jsou rozjednány obdobné dohody s Jižní Koreou a s Austrálií.

c. Zelená karta typu C

Spolupráce specificky k problematice zelených karet neprobíhá – informačně-realizační konzultace jsou realizovány v rámci standardních kontaktů v oblasti migrace prostřednictvím zastupitelských úřadů.

Partnerství pro mobilitu a cirkulární migrace

ČR se účastní Partnerství pro mobilitu, nicméně oblast cirkulární migrace není v rámci ČR v této souvislosti řešena. V rámci pokračování procesu budování migračních partnerství, který byl zahájen pražskou ministerskou konferencí<sup>32</sup> v rámci českého předsednictví Radě EU 28. – 29. dubna 2009, započala ČR v roce 2010 sérii expertních misí s cílem shromáždit informace pro tvorbu migračních profilů.<sup>33</sup>

ČR se v roce 2009 aktivně zapojila do Partnerství pro mobilitu s Moldavskem a implementovala v něm zahrnuté projekty, především pak projekt podpory migračního managementu s důrazem na pracovní migraci, reintegrační projekt pro moldavské migranty. Jako člen mezinárodního konsorcia států se ČR rovněž podílela na projektu financovaném EU na identifikaci falešných a pozměněných dokladů na moldavsko-rumunské hranici a na projektu posilování kapacit. Dále se ČR účastní také Partnerství pro mobilitu s Gruzii.

---

<sup>32</sup> Cílem konference *Budování migračních partnerství* bylo posílení implementace Globálního přístupu k migraci se zeměmi sousedícími s EU na východě a jihovýchodě. Konference odsouhlasila Společnou deklaraci, která definuje konkrétní oblasti rozšířené spolupráce založené na principu partnerství v řízení migrace v pěti tematických oblastech, kterými jsou prevence a boj proti nelegální migraci, readmise, dobrovolné návraty a udržitelná reintegrace, legální migrace, integrace legálních migrantů a vztah migrace a rozvoje.

<sup>33</sup> První mise pod vedením českého experta a za účasti EK byla namířena do Gruzie. Mise do zbývajících 10 zemí Společenství nezávislých států byly plánovány na II. čtvrtletí 2010.



## **2.4 Další aspekty**

### Návraty do zemí původu a účastníci programů

#### a. Vládní stipendisté

Jak je uvedeno výše v textu, návraty vládní stipendistů do země původu nejsou sledovány – dostupné jsou pouze obecné odhady odborníků v této oblasti a ty uvádějí, že značná část studentů v ČR/schengenském prostoru zůstává.

#### b. Dohody o specifických programech dočasných pracovních pobytů mládeže

Návraty občanů Kanady a Nového Zélandu do ČR nejsou sledovány. Počet účastníků programu ze strany občanů Kanady a Nového Zélandu je velmi nízký.

#### c. Zelená karta typu C

Systém zelených karet funguje teprve od začátku roku 2009, tedy 1,5 roku - u zelené karty typu C je přitom maximální platnost, kterou již nelze prodloužit, na 2 roky. Z těchto důvodů nejsou informace o návratech doposud dostupné.

### **3 STATISTIKY DOČASNÉ A CIRKULÁRNÍ MIGRACE**

#### Dostupnost statických údajů o cirkulární a dočasné migraci

##### a. Vládní stipendisté

Od konce 50. let minulého století do současnosti absolvovalo studium na českých a slovenských veřejných vysokých školách se stipendiem vlády ČR (Československa) více než 20 000 cizinců<sup>34</sup>, experti MŠMT uvádějí přesnější údaj - cca 22 tisíc. I po roce 1990, kdy podpora výrazně poklesla, české vládní stipendium dostalo 4 638 občanů rozvojových a dalších zemí [Lindner]. Ze statistik vyžádaných pro účely této studie z MŠMT ČR vyplývá, že k dispozici je široká škála údajů o počtech, státní příslušnosti, pohlaví, době studia v ČR, studijních oborech a způsobu ukončení studia. Jak bylo zmíněno již výše v textu, důležitá informace, kolik osob se vrátilo do země původu a vykonává činnost, pro kterou získalo v ČR vzdělání, ovšem sledována není. Neumannová v této souvislosti zmiňuje pracovníci MZV ČR [Neudertová in Neumannová] - ministerstvo si podle jejího tvrzení nevede žádné statistiky o tom, kolik studentů skutečně využije vědomosti z ČR ve své rodné zemi. Dle vládních expertů MŠMT totiž ani nemá možnost tyto studenty po případném návratu do vlasti sledovat - z toho pak vyplývá nemožnost vést jakékoliv statistiky. Ty by mohly být získány pouze na základě dobrovolně poskytnutých informací od bývalých stipendistů

Pro účely této studie jsou využita data o celkových počtech studentů za jednotlivé roky v členění dle studijních oborů (viz níže).

---

<sup>34</sup> Dispozice k přiznání stipendií vlády České republiky, Zahraniční rozvojová spolupráce, Lindner

<b>Počty vládních stipendistů, kteří studovali v ČR v průběhu kalendářních let 2003 – 2009</b>							
Akademický rok	využitá místa	nabízená místa	kalendářní rok	bakalářský program	magisterský program	doktorský program	Počet celkem
2003/2004	169	250	<b>2003</b>	86	499	212	<b>797</b>
2004/2005	207	250	<b>2004</b>	242	400	211	<b>853</b>
2005/2006	206	250	<b>2005</b>	258	431	200	<b>889</b>
2006/2007	211	250	<b>2006</b>	341	426	201	<b>968</b>
2007/2008	176	250	<b>2007</b>	416	391	180	<b>987</b>
2008/2009	118	130	<b>2008</b>	410	332	151	<b>893</b>
2009/2010	113	130	<b>2009</b>	372	306	105	<b>783</b>
2010/2011		130	<b>2010</b>	284	229	80	<b>593</b>

Zdroj: MŠMT ČR

<b>Počty vládních stipendistů dle ukončení studia v letech 2003 - 2009</b>							
Rok	Ukončené studium		Ukončené stipendium		Řádný absolvent		Počet celkem
	Počet studentů	tj. v % z Celkem	Počet studentů	tj. v % z Celkem	Počet studentů	tj. v % z Celkem	
<b>2003</b>	68	45,3	45	30,0	37	24,7	<b>150</b>
<b>2004</b>	71	41,0	56	32,4	46	26,6	<b>173</b>
<b>2005</b>	64	47,1	37	27,2	35	25,7	<b>136</b>
<b>2006</b>	64	40,8	66	42,0	27	17,2	<b>157</b>
<b>2007</b>	82	39,8	87	42,2	37	18,0	<b>206</b>
<b>2008</b>	90	41,1	95	43,4	34	15,5	<b>219</b>
<b>2009</b>	64	34,4	83	44,6	39	21,0	<b>186</b>

Zdroj: MŠMT ČR

Jak je patrné z výše uvedených statistik, v ČR v letech 2003-2009 studovala více než tisícovka vládních stipendistů. Vzhledem ke způsobu ukončení studia lze zobecnit, že zhruba 40 % studentů studium nedokončí („ukončené“ studium“) – nejčastějším důvodem je nesplnění studijních povinností nebo ukončení na vlastní žádost. V průběhu let narůstajícímu podílu studentů – z 30 % na 45 % - je ukončeno vyplácení stipendia, neboť studenti překročili standardní délku studia a studenti tak dokončují studium na vlastní

náklady. Tito studenti již pak nejsou dále vládními stipendisty a nejsou sledováni. V průměru přibližně pouze 1/5 studentů ukončuje studium jako řádní absolventi. Z podrobnějších statistik poskytnutých MŠMT ČR vyplývá, že v referenčním období studovalo jako vládní stipendisti v ČR nejvíce osob z Mongolska, Běloruska či Moldavska (více než 60 osob).

Nicméně v roce 2005 se k tématu úspěšnosti studia vládních stipendistů vyjadřuje zástupce MŠMT ČR v tom smyslu, že 67 % stipendistů studium v řádném termínu ukončí [Menschik]. Viz citace výše v podkapitole o evaluaci programů - 2.1.4.

b. Dohody o specifických programech dočasných pracovních pobytů mládeže

Statistické informace o účastnících těchto programů jsou dostupné v podrobném členění.<sup>35</sup> Data za rok 2010 jsou stavem k 2. 8. 2010 včetně.

**Počet cizinců s vydaným povolením k pobytu za účelem pracovní dovolené - Nový Zéland**

Státní příslušnost	Rok	Pohlaví	Věk			Počet celkem
			20 až 24 let	25 až 29 let	30 až 34 let	
Nový Zéland	2007	muž	0	2	2	4
		žena	0	1	1	2
	<b>Celkem z 2007</b>		<b>0</b>	<b>3</b>	<b>3</b>	<b>6</b>
	2008	muž	0	2	1	3
		žena	2	2	0	4
	<b>Celkem z 2008</b>		<b>2</b>	<b>4</b>	<b>1</b>	<b>7</b>
	2009	muž	2	0	0	2
		žena	0	2	0	2
	<b>Celkem z 2009</b>		<b>2</b>	<b>2</b>	<b>0</b>	<b>4</b>
	2010	muž	0	0	1	1
žena		0	0	1	1	
<b>Celkem z 2010</b>		<b>0</b>	<b>0</b>	<b>2</b>	<b>2</b>	
<b>Celkem</b>		<b>4</b>	<b>9</b>	<b>6</b>	<b>19</b>	

Zdroj: Ředitelství služby cizinecké policie Policie ČR

**Počet cizinců s vydaným povolením k pobytu za účelem pracovního pobytu - Kanada**

Státní příslušnost	Rok	Pohlaví	Věk					Počet celkem
			15 až 19 let	20 až 24 let	25 až 29 let	30 až 34 let	35 až 39 let	
Kanada	2008	muž	1	2	2	1	1	7
		žena	1	15	0	1	0	17
	<b>Celkem z 2008</b>		<b>2</b>	<b>17</b>	<b>2</b>	<b>2</b>	<b>1</b>	<b>24</b>
	2009	muž	1	8	3	1	0	13
		žena	0	11	0	1	0	12
	<b>Celkem z 2009</b>		<b>1</b>	<b>19</b>	<b>3</b>	<b>2</b>	<b>0</b>	<b>25</b>
	2010	muž	0	9	1	1	0	11
		žena	2	9	2	0	0	13
	<b>Celkem z 2010</b>		<b>2</b>	<b>18</b>	<b>3</b>	<b>1</b>	<b>0</b>	<b>24</b>
	<b>Celkem</b>		<b>5</b>	<b>54</b>	<b>8</b>	<b>5</b>	<b>1</b>	<b>73</b>

Zdroj: Ředitelství služby cizinecké policie Policie ČR

<sup>35</sup> Uvedená data neodpovídají zcela datům poskytnutým MZV ČR, která ovšem představují jiný pohled na účastníky – údaje Ředitelství služby cizinecké policie Policie ČR uvádějí počet cizinců s vydaným pobytovým povolením – ne všichni tito cizinci ovšem museli do ČR skutečně přicestovat.

Jak je patrné z výše uvedené tabulky, jedná se o početní nárůst z nuly na řád jednotek či desítek účastníků, nicméně bez dalších viditelných trendů, na jejichž sledování je trvání programu doposud příliš krátké.

c. Zelená karta typu C

K zelené kartě typu C jsou k dispozici podrobné statistické údaje – viz níže. Nicméně vzhledem k faktu, že systém zelených karet funguje od roku 2009 a pobyt na kartu typu C je až na 2 roky, nemůže být hodnocení vzhledem k návratům do země původu z časových důvodů k dispozici. Podíl cizinců se zelenou kartou na celkovém počtu zaměstnaných cizinců je velmi nízký – k 31.12.2009 činil v rámci všech zaměstnaných cizích státních příslušníků 0,02 %.<sup>36</sup>

Během prvního roku fungování systému - v roce 2009 - zažádalo o zelenou kartu celkem 234 cizinců, z toho 108 (46,2 %) žádalo o typ C. Většina žadatelů o udělení zelené karty - 80 % - byli státní příslušníci Ukrajiny, tato převaha je v rámci žadatelů o typ C ještě výraznější - 95 %, zbylých 5 % pak tvořili státní příslušníci Srbska. Úspěšnost žadatelů o kartu tohoto typu však byla ve srovnání se všemi typy nižší (13 % oproti 22 %). V roce 2009 bylo vydáno celkem 51 zelených karet, z toho 14 (tj. 27,5 %) bylo typu C – jednalo se výlučně o občany Ukrajiny a karty byly vydány pro výkon profese výrobce a zpracovatel potravinářských výrobků v pekárnictví či nekvalifikovaný pracovník.

**Počet cizinců, kterým byla udělena ZK typu C - dle státní příslušnosti v roce 2009**

Státní příslušnost	Celkem ZK	z toho ZK typu C	tj. % z Celkem ZK
Makedonie	1	0	0,0%
Spojené státy americké	7	0	0,0%
Srbsko	4	0	0,0%
Ukrajina	39	14	27,5%
Celkem	51	14	27,5%

Zdroj: Údaje zpracovány z podkladů MPSV ČR

<sup>36</sup> Pro srovnání lze uvést, že ke dni 31. 12. 2009 působilo na trhu práce v ČR legálně celkem 230 709 zahraničních pracovníků, z toho na základě platného povolení k zaměstnání cizinců 73 666 osob a 51 cizinců se zelenou kartou, dále bylo podáno 139 315 informací o občanech EU, Evropského hospodářského prostoru a Švýcarska a 17 680 o cizincích, kteří nepotřebují povolení k zaměstnání. Počet zahraničních pracovníků evidovaných na úřadech práce v České republice se v průběhu roku 2009 snížil o 53 842 osob.

### Data o cirkulárním či dočasném charakteru migrace

Pro ČR nejsou data o cirkulárním či dočasném charakteru migrace k dispozici, potvrzuje to např. vyjádření Ředitelství služby cizinecké policie Policie ČR pro tuto studii. Souhrnná data o vydaných dlouhodobých vs. krátkodobých vízech/pobytech sice dostupná jsou, ta však nemají v této souvislosti dostatečnou vypovídací schopnost – mimo jiné jsou zkreslená kvůli možnému nelegálnímu zaměstnávání/pobytu u pobytu na krátkodobá víza. Na dočasnost/cirkularitu u migrace občanů Ukrajiny (podrobněji viz níže) lze v obecné rovině usuzovat z faktu, že u nich - na rozdíl od dalších cizineckých komunit v ČR - výrazně převažuje dlouhodobý pobyt nad trvalým. Například k 31.12.2009 u Ukrajinců převládala forma dlouhodobého pobytu (66,9 % z celkového počtu státních příslušníků Ukrajiny s povoleným pobytem). Naproti tomu například u státních příslušníků Vietnamu převažovala forma trvalého pobytu (58,5 % z celkového počtu státních příslušníků občanů Vietnamu s povoleným pobytem). To lze nicméně také alespoň částečně zdůvodnit geografickou blízkostí Ukrajiny k ČR ve srovnání s Vietnamem.

Občané Ukrajiny jsou přitom dlouhodobě nejpočetnější skupinou migrantů v rámci občanů třetích států v ČR – z celkem 295 603 občanů z třetích států s povoleným pobytem v ČR k 31.12. 2009 bylo 131 977 občanů Ukrajiny (tj. 44,6%).

Statistické informace o opakovaných pobytech (návratech) imigrantů nejsou pro ČR k dispozici. Ani stanovení faktu, zda je cirkulární/dočasný charakter migrace častější než v minulosti není pro migraci do/z ČR možné.

### Výzkumy na téma cirkulárního či dočasného charakteru migrace

Tématem migrace, která má cirkulární/dočasný charakter, se z výzkumných pracovníků zabývá zejména Dušan Drbohlav a Michal Nekorjak, dále také Zdeněk Uherek – jedná se většinou o analýzu ukrajinské pracovní migrace.

Nekorjak uvádí, že kromě respondentů z řad ukrajinských pracovních migrantů, se kterými hovořil při zpracování své disertační práce, potvrzují dočasný či cirkulární charakter velké části ukrajinské migrace i další výzkumy – uvádí například tyto: Drbohlav, Dzúrová 2007<sup>37</sup>, Uherek et al. 2001<sup>38</sup> a Uherek et al. 2008 [Nekorjak, s. 97]. Uherek a kol.

---

<sup>37</sup> Drbohlav, Dušan; Dzúrová, Dagmar. 2007. „Where Are They Going?": Immigrant Inclusion in the Czech Republic (A Case Study on Ukrainians, Vietnamese, and Armenians in Prague).“ *International Migration* 45 (2): str. 69-95.

<sup>38</sup> Uherek, Zdeněk; Valášková, Nad'a; Plochová, Kateřina; Mušinka, Mikuláš. 2001. „Rekonstrukce vybraných podmínek života pracovní migrace z Ukrajiny v České republice na základě šetření na Zakarpatské Ukrajině – případová studie.“ str. 93 - 103 in *Zdravotní politika a ekonomika* (3/2001): Analýza zdravotní péče o cizince v České republice. Kostelec nad Černými lesy: Institut zdravotní politiky a ekonomiky.

[Uherek, Horáková, Pojarová, Korecká, s. 91] tak uvádějí, že „*Ukrajinské komunity jsou vytvořeny relativně často migrací dočasnou (...)*“. Jak dále poukazují, to je zřetelné například na vysokém podílu občanů Ukrajiny s dlouhodobým pobytem v ČR vzhledem k pobytu trvalému. Například u druhé největší komunity cizinců z třetích států – u občanů Vietnamu – je tento poměr obrácený – většina má pobyt trvalý.

Nekorjak se zabývá cirkulární a dočasnou strategií migrací zejména v souvislosti s „klientským systémem“<sup>39</sup>, který je hlavním tématem jeho disertační práce. Jak uvádí [Nekorjak, s. 98] (...): „*cirkulační a dočasná strategie migrace je určitou predispozicí pro využívání „klientského systému“ a to hned z několika důvodů:*

1) *Tito migranti - alespoň zpočátku - neznají prostředí České republiky a nemají vybudovány potřebné kontakty na zaměstnavatele. K tomu se přidávají obtíže spojené s relativní rychlostí, s jakou právě pendlující migranti musí najít volná místa, což je při omezené znalosti místního trhu a vybudovaných sítí obtížné.*

2) *Zaměstnavatelé podporují práci přes „klienty“ (ale i jiné typy prostředníků, například agentury), neboť z dlouhodobého hlediska je příliš náročné stále dokola zabezpečovat přísun nových pracovníků. A zejména tento problém řeší u sezónních prací a při výkyvech zakázek.*

*Takto dochází k vzájemné „rezonanci“ strategií migrantů, potřeb zaměstnavatelů, sekundárního trhu práce a „klientského systému“. A patří sem i legislativa. Na jedné straně je dočasnost pobytu migranty plánována, nelze však pomíjet i vynucenou flexibilitu pobytu. Migrační politika zkrátka staví cizince do pozice dlouhodobého provizoria. Svým způsobem jim vnucuje vizi dočasnosti i bez ohledu na to, jaké plány mají oni sami.“*

---

<sup>39</sup> Například Nekorjak [Nekorjak, Co je to „klientský systém“?] uvádí, že výraz klientským systémem „je dnes už zažitým (avšak nepřesným) označením sítě vztahů a služeb, jejíž ústřední funkcí je zprostředkování volných pracovních míst migrantům, kteří do České republiky přichází z Ukrajiny“. Nekorjak k tomu dále uvádí: „Tento způsob organizování práce pro imigranty se začal formovat už na počátku devadesátých let, kdy část imigrantů pochopila, že jejich soupeřící i čeští zaměstnavatelé postrádají „manažera“, který dokáže imigrantům rychle najít volná pracovní místa a podnikatelům chybějící zaměstnance. Ti, kteří se této „manažerské“ role chopili, své služby už od počátku neomezovali pouze na propojení nabídky a poptávky na pracovním trhu. Jejich aktivity jsou mnohem komplexnější a lze je chápat jako monopolizaci funkcí, které bývají obvykle pokryty specializovanými subjekty, jakými jsou například personální agentury, realitní kanceláře, stavební firmy, právní kanceláře a překladatelské agentury. Zprostředkovatelé tedy nehledají jenom volná místa, ale obstarávají i ubytování, jednají s úřady ve věci potřebných povolení, mohou zajistit dopravu, místo českého zaměstnavatele vykonávají i část dohledu nad pracovní morálkou, řeší osobní konflikty, mnozí nakonec založili své vlastní firmy zaměřené na plnění subdodávek (často ve stavebnictví) nebo na outsourcing (například úklidové práce) a fungují tedy i jako (formální) zaměstnavatelé.“

Nekorjak [Nekorjak, s. 97] dále uvádí, že „cirkulační či dočasná pracovní migrace umožňuje udržovat výhody spojené s odloučením místa příjmu a spotřeby. Trvá-li však toto oddělení příliš dlouho, začíná být náročné z hlediska udržování blízkých vztahů.“

#### Sběr dat o cirkulární migraci

Zdroje dat v ČR vycházejí z administrativních zdrojů a vzhledem k tomu, že tyto zdroje dat jsou definovány příslušnou legislativou, která v ČR koncept cirkulární migrace nezná, není možné k cirkulární migraci shromažďovat data. Státní úřady vedou databáze pouze v rámci dané legislativy a sběr jakýchkoli další dat není možný na základě legislativy na ochranu osobních údajů.



## 4 ZÁVĚRY

**Koncept cirkulární ani dočasné migrace není doposud pevnou součástí migrační politiky ČR.** Z tohoto důvodu nelze ani stanovit příklady dobré praxe. Nicméně v rámci studie byla identifikována nová explicitní snaha vlády o podporu cirkulární a dočasné migrace – **vládní usnesení** z května roku 2010 zabývající se aktuálními problémy a vývojem v oblasti migrace **stanovilo jako zásadní úkol** zpracovat do konce roku 2010 *návrh nového systému ekonomické migrace*. Toto usnesení **poprvé zmiňuje pojmy cirkulární a dočasná migrace** – u pracovní migrace by tak v ČR měly být preferovány možnosti cirkulární migrace před trvalým přesídlením a specificky u nízkokvalifikovaných migrantů by měla migrace být primárně založena na principu dočasné migrace. Do budoucna se tedy dá předpokládat v ČR orientace migrační politiky na podporu cirkulární a dočasné migrace za vládou stanovených podmínek, a to zejména ve vztahu k pracovní migraci. V této souvislosti tak lze v souladu s principy této nově vznikající koncepce a na základě zkušeností s obtížnou situací s ohledem na pracovní migranty v ČR v době hospodářské krize označit za efektivní a přínosné programy podporující cirkulární a dočasnou migraci, a to pro všechny jejich účastníky (hostitelský stát, zemi původu, migranta) a lze je doporučit.

Na základě poznatků studie se nicméně jako jeden ze závěrů této studie v oblasti podpory dočasné migrace jeví nutnost **zdůraznit jako klíčový faktor v nastavení politik/programů** v této oblasti **zajištění účinně fungujících mechanismů (dočasného) návratu migrantů** přicházejících do země – v programu vládních stipendijních míst pro studenty z méně rozvinutých zemí je to v ČR největší výzva v rámci tohoto programu a program pak do určité míry ztrácí svoji efektivitu. Toto systémové zajištění návratů vládních stipendistů je shodně jak vládními, tak nevládními experty hodnoceno jako zásadní problematické místo tohoto programu – vládními experty je odhadováno, že do země původu se vrátí jen menší část stipendistů.

U programu vládních stipendií bylo dále jako slabé místo programu v rámci studie identifikováno, že ne všechna vypsaná stipendijní místa jsou zaplněna – existují bohužel i ojedinělé případy, kdy stipendisté buď vůbec nepřicestují, nebo přicestují, ale nenastoupí ke studiu. Nicméně odpovědná ministerstva se v této souvislosti snaží o **maximální využití daných kvót pro stipendisty**, a to především prostřednictvím seznamu náhradníků – to jsou často studenti-samoplátci již v ČR pobývajících, kteří se snaží získat stipendium k dokončení studia. Jako přínos bylo označeno **navázání kontaktů** s příslušnou (rozvojovou) zemí

do budoucna a **zapojení stipendistů do rozvojových projektů** v zemi původu. S ohledem na **zefektivnění systému** doporučili oslovení vládní experti efektivnější zajištění **zdravotního pojištění** pro stipendisty a podmínění výplaty posledního stipendia poskytnutím **zpětné vazby studenta** ohledně jejich studia v ČR a jeho plánů na využití získaného vzdělání. Jako podnětná se jeví také možnost vysílání vysokoškolských pedagogů do rozvojových zemí. Dále byla vyzdvihována důležitost úzké **spolupráce se zastupitelskými úřady a vysokými školami** a **zapojení stipendistů** do projektů zahraniční rozvojové spolupráce.

Ze tří oblastí nastavení české migrační politiky, které podporují dočasnou migraci do ČR, je možné čerpat nejvíce právě ze zkušeností dlouhodobě fungujícího programu vládních stipendií – viz výše. **Systém zelených karet typu C** funguje až od roku 2009 a je tak příliš nový než aby bylo možné ho detailněji hodnotit. Nicméně jako efektivní prvek systému zelených karet obecně byla vládními experty označena jeho samoregulační schopnost ve vztahu k aktuálnímu vývoji ekonomické situace – díky přímé návaznosti systému zelených karet na obsazování volných pracovních míst v české ekonomice přichází v době krize do ČR pouze minimum zahraničních pracovníků. V budoucnu je spolu s ekonomickým růstem očekáváno jeho masovější využití. **Program dočasných pracovních pobytů mládeže** na základě mezistátních dohod je také poměrně nový (od roku 2005 a 2007) – jeho vliv na migraci je vzhledem k míře jeho využívání ze strany občanů Nového Zélandu a Kanady z praktického hlediska zanedbatelný. Jako příklad dobré praxe v rámci těchto dohod uvedli vládní experti zajištění informovanosti jak občanů ČR, tak občanů Nového Zélandu a Kanady na webových stránkách teritoriálně příslušných zastupitelských úřadů ČR a na webových stránkách MZV ČR.

Vzhledem k faktu, že koncept cirkulární migrace je pro migrační politiku ČR nový, není možné v rámci této studie navrhnout politické možnosti pro využití pozitivních aspektů cirkulární migrace na úrovni EU.

K tématu statistického zachycení cirkulární/dočasné migrace lze shrnout, že programy podpory cirkulární migrace v ČR neexistují a data dostupná pro v ČR identifikované formy podpory dočasné migrace jsou pro vládní stipendisty sice dosti detailní, nicméně **pro klíčovou oblast sledování návratů jsou data zcela nedostupná**. To se týká především statistik návratů vládních stipendistů do země původu. Pro účastníky dohod o specifických programech dočasných pracovních pobytů mládeže jsou vzhledem k mizivému počtu účastníků ze strany občanů Kanady a Nového Zélandu takovéto statistiky irelevantní a u systému zelených karet nejsou dostupná vzhledem k novosti tohoto systému.

Ani možný cirkulární charakter migrací do ČR v rámci standardní migrační politiky, který výzkumníci v této oblasti identifikují v rámci výzkumů především kvalitativního charakteru zejména u ukrajinské pracovní migrace, není v současné době nijak statisticky zachytitelný. Vláda ČR má zájem na vytvoření mechanismů sledování cirkulárního/dočasného charakteru migrace, nicméně konkrétní kroky v této oblasti doposud nebyly realizovány.

Vzhledem k tomu, že studie neidentifikovala žádné programy cirkulární migrace a u programů dočasné migrace probíhá spolupráce s třetími zeměmi v rámci standardní spolupráce s dotčenými zeměmi, **nelze za ČR v této oblasti identifikovat žádná zvláštní doporučení pro spolupráci s třetími zeměmi.** Třetí země si většinou váží nabídky vládních stipendijních míst ze strany ČR. V některých zemích bohužel funguje protekcionismus, který se ČR snaží řešit prostřednictvím spolupráce se zastupitelskými úřady ČR.

\*\*\*\*\*

## **PŘÍLOHA**

### ***Použitá literatura a další zdroje***

#### **Literatura**

Analýza vývoje zaměstnanosti a nezaměstnanosti v roce 2009. (2010) Praha, MPSV ČR.

Cizinci v České republice 2009. (2009) Praha, Český statistický úřad.

Drbohlav, D., Jánská, E.: The Czech Republic. (Chapter Two) In Hönekopp, E., Mattila, H., (eds.): Permanent or Circular Migration? Policy Choices to Address Demographic Decline and Labour Shortages in Europe. (2008) Budapešť, International Organization for Migration (IOM).

EMN Annual Policy Report 2009. Czech Republic. (2010) Praha, oddělení koncepcí a analýz odboru azylové a migrační politiky MV ČR. (EMN)

EMN studie Programy a strategie členských států EU podporující asistovaný návrat a reintegraci do třetích zemí. Česká republika. (2009) Praha, oddělení koncepcí a analýz odboru azylové a migrační politiky MV ČR. (EMN).

EMN studie Uspokojování poptávky po pracovní síle prostřednictvím migrace. Česká republika. (2010) Praha, oddělení koncepcí a analýz odboru azylové a migrační politiky MV ČR. (EMN).

Hodnocení působení zahraničních pracovníků na trhu práce České republiky 2009. (2010) Praha, oddělení zahraniční zaměstnanosti, sekce politiky zaměstnanosti a trhu práce, MPSV ČR (Eva Jíchová).

Joklová, K., Ryšavá, J., a kol. (2009): Zaměstnávání cizinců a vysílání pracovníků do zahraničí. Praha, ASPI.

*Studie EMN – Dočasná a cirkulární migrace: empirické poznatky, aktuální nastavení politik a praxe a budoucí perspektivy v členských státech EU. Česká republika.*

Nekorjak, M. (2009): Mezisvěty: organizované zaměstnávání migrantů z Ukrajiny v České republice. Disertační práce. Brno, Fakulta sociálních studií, Masarykova univerzita.

Podklady MZV ČR ke studii EMN – Dohody s Kanadou a Novým Zélandem. (2010) Praha, mezinárodněprávní odbor MZV ČR.

Podklady MZV ČR ke studii EMN – Vládní stipendisti. (2010) Praha, odbor rozvojové spolupráce a humanitární pomoci MZV ČR.

Podklady MŠMT ČR ke studii EMN – Vládní stipendisti – statistiky a hodnocení. (2010) Praha, sekce mezinárodních vztahů – Dům zahraničních služeb MŠMT ČR.

Podklady Ředitelství cizinecké policie Police ČR – Dohody s Kanadou a Novým Zélandem. (2010) Praha, ředitelství cizinecké policie Police ČR.

Popovová, M.: Pracovní migrace v České republice po vstupu do Evropské unie. (2009) Praha, článek v časopise Současná Evropa.

Zpráva o situaci v oblasti migrace na území České republiky za rok 2009. (2010) Praha, Ministerstvo vnitra ČR.

## **Internetové zdroje**

Čížinský, Pavel: Zelené karty? Čekalo se více. 8.4.2008. <http://migraceonline.cz> [cit. 2010-07-13]

Daniel, Milan: Svěží zelenou kartu pro migranty. 2007. <http://www.advojka.cz/archiv/2007/41/svezi-zelenou-kartu-pro-migranty> [cit. 2010-07-13]

Dispozice k přiznání stipendií vlády České republiky. <http://www.msmt.cz/mezinarodni-vztahy/stipendia-vlady-ceske-republiky-rozvojove-zeme> [cit. 2010-07-13]

*Studie EMN – Dočasná a cirkulární migrace: empirické poznatky, aktuální nastavení politik a praxe a budoucí perspektivy v členských státech EU. Česká republika.*

Doleželová, Alice: Záznam z diskuze „Vztah české společnosti k cizincům po 20 letech demokracie“. Na diskusi uspořádané Multikulturálním centrem Praha dne 3.11.2009 vystoupili odborníci na toto téma - socioložka Yana Leontiyeva, politolog Pavel Barša a vietnamská studentka Tran Vu Van Anh. <http://migraceonline.cz> [cit. 2010-07-13]

Informace pro občany Nového Zélandu, kteří se chtějí zapojit do programu pracovní dovolené. [http://www.mzv.cz/sydney/cz/konzularni\\_informace/novy\\_zeland/informace\\_pro\\_obcany\\_noveho\\_zelandu.html](http://www.mzv.cz/sydney/cz/konzularni_informace/novy_zeland/informace_pro_obcany_noveho_zelandu.html) [cit. 2010-07-13]

Jones, Adela; Hughes, Ceri: Dobrovolné návraty pracovních migrantů v době hospodářské krize. Duben 2009. <http://www.migraceonline.cz> [cit. 2009-08-18]

Keryk, Myroslava: Labour migrant: Our Saviour or Betrayer? Ukrainian discussions concerning labour migration. Zář 2004. Článek pro [www.migraceonline.cz](http://www.migraceonline.cz). [http://aa.ecn.cz/img\\_upload/79a33131c9c4293e0fcefb50bfa263ef/Keryk\\_Labour\\_Migrant\\_Our\\_Saviour\\_or\\_Betrayer.pdf](http://aa.ecn.cz/img_upload/79a33131c9c4293e0fcefb50bfa263ef/Keryk_Labour_Migrant_Our_Saviour_or_Betrayer.pdf) [cit. 2010-08-02]

Klvaňová, Radka: Pověz, odkud jsi, řekneme ti, zda máš zelenou: Komentář k diskuzi o zelených kartách pro zahraniční pracovníky v České republice a kritérií výběru imigrantů. 6.11.2008. <http://www.migraceonline.cz> [cit. 2010-07-13]

Krasney, Jana s přispěním Blanky Medkové, Sylvie Táborské a Marie Hokrové ze společnosti Člověk v tísni: Rozvojový svět a rozvojová spolupráce v českých médiích. Mediální studie společnosti Člověk v tísni mezi lety 2007 a 2008. [http://www.rozvojovka.cz/download/pdf/pdfs\\_122.pdf](http://www.rozvojovka.cz/download/pdf/pdfs_122.pdf) [cit. 2010-07-13]

Lindner, Tomáš: České stopy v Africe. 20.04.2010. Článek vyšel v časopise Respekt 12.4.2010. [http://www.rozvojovka.cz/ceske-stopy-v-africe\\_193\\_817.htm](http://www.rozvojovka.cz/ceske-stopy-v-africe_193_817.htm) [cit. 2010-07-13]

Menschik, Tomáš: Stipendium aneb Cesta tam a zase zpátky. Vyšlo dne 25.11.2005 v časopisu Týden. [http://www.rozvojovka.cz/stipendium-aneb-cesta-tam-a-zase-zpatky\\_193\\_273.htm](http://www.rozvojovka.cz/stipendium-aneb-cesta-tam-a-zase-zpatky_193_273.htm) [cit. 2010-07-13]

*Studie EMN – Dočasná a cirkulární migrace: empirické poznatky, aktuální nastavení politik a praxe a budoucí perspektivy v členských státech EU. Česká republika.*

Nekorjak, Michal: Co je to „klientský systém“? Text vyšel ve sborníku Neregulární pobyt cizinců v ČR: Problémy a jejich řešení vydaném v dubnu 2008, který vznikl v rámci projektu Regularizace jako jeden z nástrojů v boji proti nelegální migraci. <http://www.migration4media.net/node/13> [cit. 2010-07-13]

Neumannová, Jana: Česko vykročilo dobrým směrem. 02.06.2005. Článek byl otištěn v příloze společnosti Člověk v tísni v Respektu. [http://www.rozvojovka.cz/cesko-vykrocilo-dobrym-smerem\\_193\\_228.htm](http://www.rozvojovka.cz/cesko-vykrocilo-dobrym-smerem_193_228.htm) [cit. 2010-07-13]

Rozumek, Martin (ředitel NNO Organizace pro pomoc uprchlíkům): Migrační příležitosti aneb několik poznámek k problému propouštění zahraničních pracovníků. Únor 2009. <http://www.migraceonline.cz> [cit. 2009-08-18]

Stipendia pro studenty z rozvojových zemí na vysokých školách v ČR. [http://www.rozvojovka.cz/stipendia-pro-studenty-z-rozvojovych-zemi-na-vysokych-skolach-v-cr\\_231\\_40.htm](http://www.rozvojovka.cz/stipendia-pro-studenty-z-rozvojovych-zemi-na-vysokych-skolach-v-cr_231_40.htm) [cit. 2010-07-13]

Střednědobý výhled financování zahraniční rozvojové spolupráce a humanitární pomoci do roku 2012. <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/rozvojova-spoluprace-cr/zahranicni-rozvojova-spoluprace-finance/1001674/56878/>

Tošnerová, Barbora: „Zelené karty nejsou jen nástrojem ke zrychlení procesu získávání zaměstnanců ze zahraničí.“ Rozhovor s Jiřím Sezemským, tiskovým mluvčím MPSV, a Zdeňkem Králem, zástupcem ředitele OAMP MV. <http://migraceonline.cz> [cit. 2009-05-13]

Uherek, Zdeněk; Korecká, Zuzana; Pojarová, Tereza a kol.: Cizinecké komunity z antropologické perspektivy. 2008. Praha, Etnologický ústav AV ČR. [http://aa.ecn.cz/img\\_upload/224c0704b7b7746e8a07df9a8b20c098/Uherek\\_Cizinecke\\_komunity\\_z\\_antropologicke\\_perspektivy.pdf](http://aa.ecn.cz/img_upload/224c0704b7b7746e8a07df9a8b20c098/Uherek_Cizinecke_komunity_z_antropologicke_perspektivy.pdf) [cit. 2010-08-02]

Uherek, Zdeněk; Horáková, Milada; Korecká, Zuzana; Pojarová, Tereza: Imigrace do ČR a rodiny cizinců. Cizinecké komunity z antropologické perspektivy. 2008. Praha, Etnologický ústav AV ČR. [http://aa.ecn.cz/img\\_upload/224c0704b7b7746e8a07df9a8b20c098/Uherek\\_Cizinecke\\_komunity\\_z\\_antropologicke\\_perspektivy.pdf](http://aa.ecn.cz/img_upload/224c0704b7b7746e8a07df9a8b20c098/Uherek_Cizinecke_komunity_z_antropologicke_perspektivy.pdf) [cit. 2010-08-02]

*Studie EMN – Dočasná a cirkulární migrace: empirické poznatky, aktuální nastavení politik a praxe a budoucí perspektivy v členských státech EU. Česká republika.*

Vlach, Tomáš: Využívejme toho, že nás v Asii znají (rozhovor). 05.03.2004. S Jaroslavem Ludvou a Hanou Ševčíkovou z Ministerstva zahraničních věcí o rozvojové spolupráci České republiky se zeměmi Asie. [http://www.rozvojovka.cz/vyuzivejme-toho-ze-nas-v-asii-znaji-rozhovor\\_193\\_51.htm](http://www.rozvojovka.cz/vyuzivejme-toho-ze-nas-v-asii-znaji-rozhovor_193_51.htm) [cit. 2010-07-13]

Zahraníční rozvojová spolupráce ČR. 22.12.2008. [http://www.rozvojovka.cz/zahranicni-rozvojova-spoluprace-cr\\_228\\_3.htm](http://www.rozvojovka.cz/zahranicni-rozvojova-spoluprace-cr_228_3.htm) [cit. 2010-07-13]

<http://mvcr.cz> – webové stránky MV ČR - sekce Azyl a migrace [cit. 2010-07-13]

<http://portal.mpsv.cz> - webový portál MPSV ČR - sekce Zahraniční zaměstnanost [cit. 2010-07-13]

<http://www.mzv.cz> – webové stránky MZV ČR - sekce Zahraniční rozvojová spolupráce [cit. 2010-07-13]

<http://www.msmt.cz> – webové stránky MŠMT ČR - sekce EU a zahraničí – Stipendia – Stipendia vlády České republiky – rozvojové země [cit. 2010-07-13]

<http://www.rozvojovestredisko.cz> – webové stránky České rozvojové agentury [cit. 2010-07-13]

<http://www.czda.cz> – webové stránky České rozvojové agentury. [cit. 2010-07-13]

<http://www.rozvojovka.cz> – webové stránky nestátní neziskové organizace Člověk v tísni, provozované v rámci projektu v gesci MZV ČR. [cit. 2010-07-13]

[http://ekonomika.idnes.cz/zelenou-pracovni-kartu-dostanou-ukrajinci-ci-lide-z-balkanu-vietnamci-ne-1qc-/ekonomika.asp?c=A081229\\_103723\\_ekonomika\\_jba](http://ekonomika.idnes.cz/zelenou-pracovni-kartu-dostanou-ukrajinci-ci-lide-z-balkanu-vietnamci-ne-1qc-/ekonomika.asp?c=A081229_103723_ekonomika_jba) - Zelenou pracovní kartu dostanou Ukrajinci či lidé z Balkánu, Vietnamci ne. 9. prosince 2008. [cit. 2010-07-13]

<http://www.domaci.iHNed.cz> – Klaus schválil zelené karty pro cizince. 7.10.2008. [cit. 2010-07-13]



*Studie EMN – Dočasná a cirkulární migrace: empirické poznatky, aktuální nastavení politik a praxe a budoucí perspektivy v členských státech EU. Česká republika.*

<http://www.domaci.iHNed.cz> – Poslanec zaměstnal spor o zelené karty pro cizince 19.8.2008.  
[cit. 2010-07-13]

<http://www.domaci.iHNed.cz> – Cizinci dostali pro práci v Česku od poslanců zelenou. Kartu.  
22.8.2008. [cit. 2010-07-13]

<http://www.domaci.iHNed.cz> – Zaplaví nás cizinci, straší poslanci ČSSD. 20.8.2008.  
[cit. 2010-07-13]

## **Legislativa**

Dohoda mezi Českou republikou a Kanadou o usnadňování dočasných pracovních pobytů mládeže (74/2007 Sb. m. s., v platnost vstoupila dne 1. října 2007)

Dohoda o programu pracovní dovolené mezi vládou České republiky a vládou Nového Zélandu (93/2005 Sb. m.s., v platnost vstoupila dne 1. září 2005)

Vyhláška č. 431/2008 Sb., ze dne 17. prosince 2008, kterou se stanoví seznam zemí, jejichž státní příslušníci jsou oprávněni požádat o vydání zelené karty

Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky

Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti

Zákon č. 151/2010 Sb., o zahraniční rozvojové spolupráci a humanitární pomoci poskytované do zahraničí a o změně souvisejících zákonů

## **Dokumenty vlády a vnitroresortní dokumenty**

Příkaz ministryně školství, mládeže a tělovýchovy č. 20/2010, kterým se mění Příkaz ministra školství, mládeže a tělovýchovy č. 42/2007 k přiznávání stipendií podle programu “Stipendia Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy na podporu studia cizinců na veřejných vysokých školách v České republice“ ve znění Příkazu č. 36/2009.

Rozpis 130 vládních stipendijních míst ke studiu na veřejných vysokých školách v České republice pro občany z rozvojových zemí (usnesení vlády ze dne 27.6. 2007 č. 712). Akademický rok 2010/2011. (Zpracoval Odbor rozvojové spolupráce a humanitární pomoci MZV ČR u podkladů teritoriálních odborů MZV ČR, interní dokument).

Usnesení vlády ČR č. 171 ze dne 9. února 2009 o Zajištění bezpečnostní situace České republiky v souvislosti s propouštěním zahraničních pracovníků v důsledku hospodářské krize

Usnesení vlády ČR č. 587 ze dne 4. května 2009 o projektu Dobrovolné návraty nelegálně pobývajících cizinců

Usnesení vlády ČR č. 588 ze dne 4. května 2009 o projektu Dobrovolné návraty – II. fáze

Usnesení vlády ČR č. 1205 ze dne 16. září 2009 k pozastavení nabírání žádostí o dlouhodobá víza na vybraných zastupitelských úřadech České republiky – vyhodnocení situace a další postup.

Usnesení vlády ČR č. 712 z 27. června 2007 o zřízení vládních stipendijních míst ke studiu na veřejných vysokých školách v České republice pro občany z rozvojových zemí na léta 2008 až 2012.

Usnesení vlády ČR č. 773 z 25. července 2001 o zřízení vládních stipendijních míst ke studiu na veřejných vysokých školách v České republice pro občany z rozvojových a dalších potřebných zemí na léta 2003 až 2007.

Usnesení vlády ČR č. 91 ze dne 23. ledna 2002 o Koncepci zahraniční rozvojové pomoci České republiky na období let 2002 až 2007.

*Studie EMN – Dočasná a cirkulární migrace: empirické poznatky, aktuální nastavení politik a praxe a budoucí perspektivy v členských státech EU. Česká republika.*

Usnesením vlády ČR č. 302 ze dne 31. března 2004 o Zásadách zahraniční rozvojové spolupráce po vstupu České republiky do Evropské unie.

Usnesením vlády ČR č. 1070 ze dne 19. září 2007 k transformaci systému zahraniční rozvojové spolupráce České republiky.

Usnesení vlády ČR č. 248 z roku 2003 k materiálu Střednědobý výhled financování zahraniční rozvojové pomoci ČR se zahraniční rozvojová spolupráce.

Usnesení vlády ČR č. 440 ze dne 7. června 2010 k zahraniční rozvojové spolupráci v roce 2011 a ke střednědobému výhledu jejího financování do roku 2013.